PARADOX

REVISTA ASOCIAȚIEI „WELLS-TIMIȘOARA"

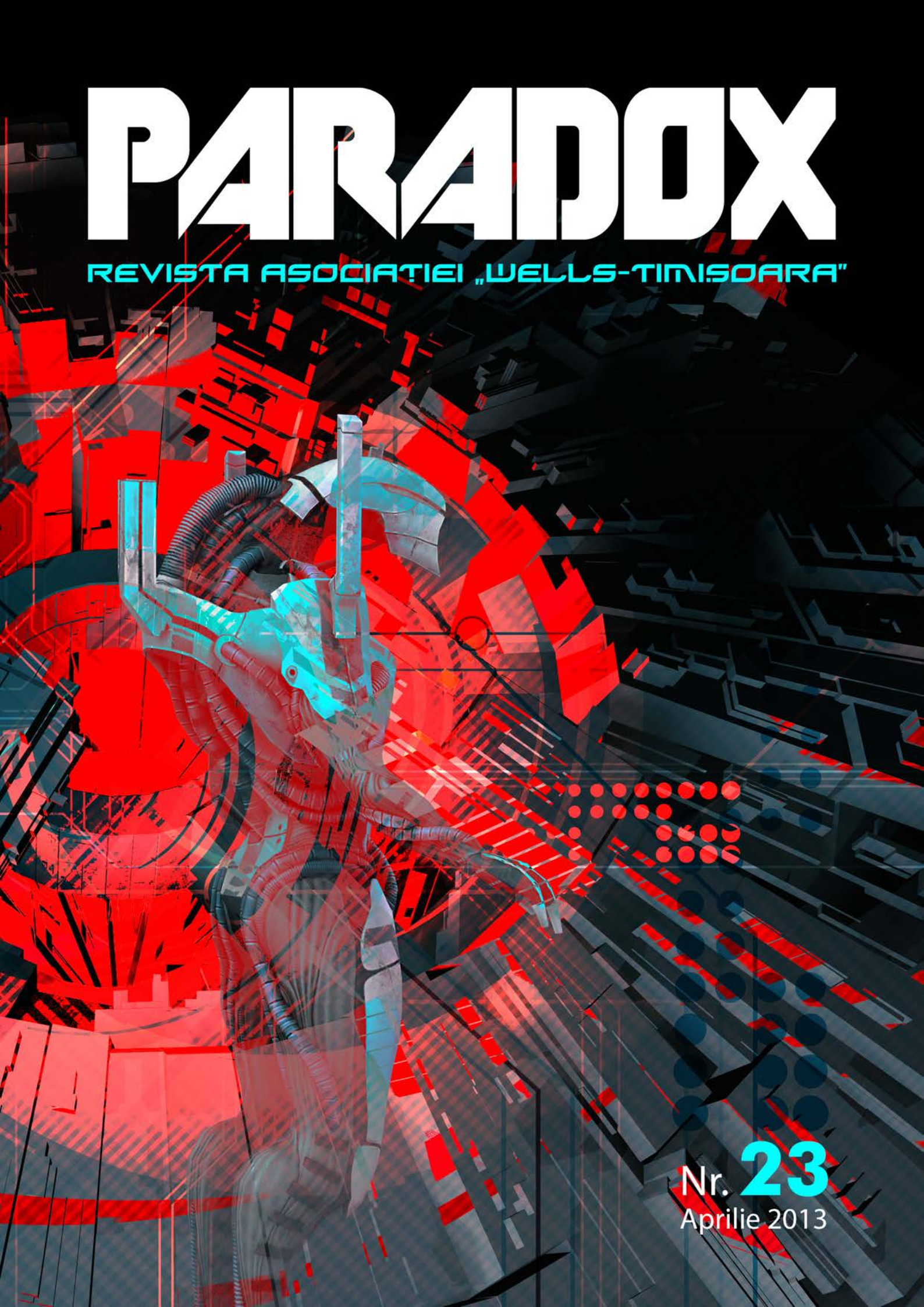

Nr. 23
Aprilie 2013

PARADOX

NR. 23 • aprilie 2013

REVISTĂ DE SCIENCE-FICTION
A ASOCIAȚIEI „WELLS-TIMIȘOARA"

Această revistă a apărut
cu sprijinul financiar
al Consiliului Județean Timiș

SUMAR

Lucian Ionică – *De la film la SF*... 1
Laurențiu Nistorescu – *A treia vârstă a „Paradox"-ului* 2

Maşina timpului
– Repere în istoria cenaclului „H.G. Wells" –

Antuza Genescu – Schimbul Cultural, Ştiinţific
şi Science-Fiction Anglo-Român..... 3
Dorin Davideanu – *Cronologia „H.G. Wells"/„Paradox" (II)* 7
Fotoreportaj: Aniversare „Paradox" '40 10

Maidanul cu extratereştri
– Eseuri şi proze –

Cristian-Mihail Teodorescu – *Amnezia* 11
Viorel Marineasa – *Cercul pedagogic* 15
Marian Truță – *Vânătoare pe sub lună* 17
Laurențiu Nistorescu – *Incidentul de pe Teseractu de Jos* 21
Tony Chester – *Poveşti de adormit copiii* 23
Duşan Baiski – *Vinamericanu şi micul său verde*..... 26
Liviu Radu – *Un pitic cu sculă mare*..... 27
Györfi György – *Funie de nisip, aţă de gheaţă* 30
Silviu Genescu – *Comunicare directă* 31
Nicolae Strâmbeanu – *Dubito* 35
Daniel Haiduc – *Filmul interior al textului literar (I)* 36

Revista este ilustrată cu lucrări grafice semnate de
Sergiu Nicola, Marina Nicolaev, Traian Abruda,
Consuela Grigorescu şi Sergiu Zegrean

Coperta: Daniel Haiduc

ISSN 2285 – 7575
ISSN-L 2285 – 7575

REDACȚIA
Dorin Davideanu, Laurențiu Demetrovici,
Antuza Genescu, Daniel Haiduc, Laurențiu Nistorescu

Tiparul executat la Eurostampa
Timişoara, Bd. Revoluţiei din 1989, nr. 26;
tel./fax: 0256-204 816; e-mail: edituraeurostampa@gmail.com
www.eurostampa.ro

Lucian Ionică

De la film la SF

De curând, filmul „Poziția copilului", regizat de Călin Peter Netzer, a obținut un prestigios premiu internațional: „Ursul de aur", la festivalul de la Berlin. Pe lângă reacțiile de bucurie, firești, în presă au apărut şi un alt tip de ecouri, cel puțin bizare într-un asemenea context: filmul în cauză nu va avea succes la public, nici la noi, nici în străinătate şi că, oricum, va fi dat uitării. Ciudată era şi ambiguitatea afirmațiilor, de nu ştiai dacă se deplânge o situație sau este vorba de un reproş adresat regizorilor din noul val de film românesc, pentru că ar realiza producții doar pentru festivaluri şi premii, iar nu pentru marele public, aşa cum se făcea altă dată.

Bun, şi ce legătură are asta cu SF-ul?, se poate întreba cineva, pe bună dreptate. Problema raportului dintre creațiile pentru cunoscători (critici, specialişti, public cultivat etc.) şi cele comerciale (destinate pentru marele public, cel nesofisticat), se întâlneşte în toate artele. Este o discuție complexă pentru că implică factori estetici, sociologici şi economici, iar la urmă, hop!, se adaugă şi gustul. Prin urmare, soluții globale, simple, la îndemână, care să mulțumească pe toată lumea, vor fi fiind posibile în teorie, dar nu şi în practică, unde sunt de negăsit.

În opinia mea, atât opțiunea elitistă, cât şi cea comercială, pot şi trebuie să coexiste în mod paşnic, fiecare dintre ele având propriul său rol important. Mai cred că nu trebuie statuată o distincție valorică globală între cele două direcții, pentru că ele nici nu se pot compara, deoarece sunt, în fond, lucruri diferite. (Excepție fac acele rare producții care reuşesc să fie în acelaşi timp şi elitare, şi comerciale.)

Prin urmare, se constată că nu orice film de artă este valoros, că există şi eşecuri, după cum, un film comercial poate fi şi bun, dar asta nu-l transformă imediat într-un film de artă, el rămânând exact ceea ce este: un film comercial bun, poate chiar excelent (mai explicit: făcut cu multă măiestrie şi talent).

O dezbatere pe această temă, în interiorul SF-ului, ar fi benefică, ajutând la clarificarea unor strategii, personale sau de grup. După cum bine (şi cu amărăciune) se ştie, genul este perceput de unii ca fiind exclusiv minor, o literatură populară, prizată îndeosebi de tineri. (Cred că ultima idee este un clişeu ce a ieşit din actualitate în ultimii 10-15 ani, dacă ne gândim la obiceiurile culturale ale adolescenților de astăzi.) Stăpânirea tehnicilor literare şi talentul scriitoricesc nu sunt suficiente pentru a face o mare operă, cred că este nevoie şi de un țel adecvat. El există? Care ar fi acesta?

Laurenţiu Nistorescu

A treia vârstă a „Paradox”-ului

În viaţa oricărei grupări, culturale ori ba, mai ales atunci când istoria acesteia se întinde pe mai multe generaţii, există suişuri şi coborâşuri. Cenaclul „H. G. Wells” a avut parte, în mai multe rânduri, de asemenea evoluţii, reuşind însă o performanţă incontestabilă: aceea de a nu-şi întrerupe niciodată activitatea.

Secretul acestei reuşite l-a constituit identificarea unuia sau mai multor proiecte capabile să mobilizeze, dar şi să adauge un plus de profesionalism standardelor atinse anterior. În anii care au trecut de la aniversarea a 40 de ani de activitate neîntreruptă – iată, sunt deja trei ani şi jumătate în plus –, wellsiştii timişoreni au cooperat pentru realizarea unor pagini româneşti de enciclopedie *science-fiction* europeană, au publicat proză, traduceri, eseuri, recenzii şi studii, au creat artă vizuală şi cinematică, au organizat conferinţe, întâlniri cu cititorii (inclusiv în şcoli rurale), trăznălioane, expoziţii şi lansări, au dezvoltat dialogul cu filialele uniunilor profesioniste de creaţie din vestul ţării, cu edituri şi publicaţii culturale din ţară şi din afară.

Cel mai recent proiect este legat însă de o realizare de suflet a generaţiilor anterioare de wellsişti: „Paradox”, cel mai vechi fanzin tipărit din fandomul SF românesc. Relansarea publicării sale şi în formulă *print*, iniţiată toamna trecută, cu prilejul aniversării a patru decenii de la apariţia primului număr, nu se doreşte a fi doar o reînnodare a tradiţiei sau o mărturisire de fidelitate faţă de cultura scrisă, într-un moment în care numeroase publicaţii se refugiază exclusiv în spaţiul *online* (univers în care cenaclul „H. G. Wells” şi-a marcat şi-şi dezvoltă prezenţa de peste un deceniu), ci şi o etapă, a treia din evoluţia publicaţiei, de parcurgere completă a traseului de la *fanzin* la *prozin* – adică de la publicaţia care se face oglinda unei comunităţi de creaţie la platforma de manifestare a creatorilor consacraţi sau cu potenţial de consacrare, care recunosc şi promovează valori estetice valabile şi în interiorul, şi în afara fandomului SF.

Pasul acesta a fost făcut, o recunoaştem, după o îndelungă ezitare, pentru că starea la zi a fandomului românesc – dar, după cum o reflectă ediţiile recente ale EuroCon, şi a celui european – este marcată încă (şi va mai fi, probabil, multă vreme) de numeroase simptome ale post-postmodernismului. Agitaţia, nesiguranţa şi inconsecvenţa specifice acestui fel de a fi în cultură alimentează impresia că în zilele noastre se creează prea puţină valoare autentică şi că, oricum, ceea ce se creează este sortit dispariţiei prin neparticiparea la circuitele majore ale valorilor.

Îndrăznim să opinăm că această impresie nu reflectă realitatea, că în literatura *science-fiction* românească a acestei generaţii au apărut, peste tot în ţară, lucrări literare (şi nu numai) care, acum două decenii, când circuitele valorice nu erau încă fragmentate, ar fi câştigat o apreciere cvasiunanimă. Ne grăbim să precizăm şi că nu ne-am propus să ne erijăm într-o instanţă estetică (şi, de altfel, nu credem că este posibil ca cineva s-o facă), ci doar să ne manifestăm solidaritatea activă cu autorii, traducătorii şi criticii care împărtăşesc în continuare convingerea că literatura *science-fiction* trebuie să fie, înainte de toate, literatură.

Faptul că la apelul lansat către celelalte centre SF din ţară, de a contribui la noul parcurs al bătrânului „Paradox”, au răspuns numeroşi creatori de prim rang – povestirile câtorva dintre ei le veţi putea citi chiar în acest număr, le mulţumim şi lor, şi celorlalţi colaboratori de suflet – ne-a dat certitudinea că suntem pe drumul cel bun, că ne-am angajat într-un proiect util nu numai nouă, ci şi fenomenului *science-fiction* românesc în general. Un fenomen al cărui loc de drept este, sperăm să-i convingem de asta şi pe cititorii noştri de azi şi de mâine, la suprafaţa culturii, nicidecum în subteranele acesteia.

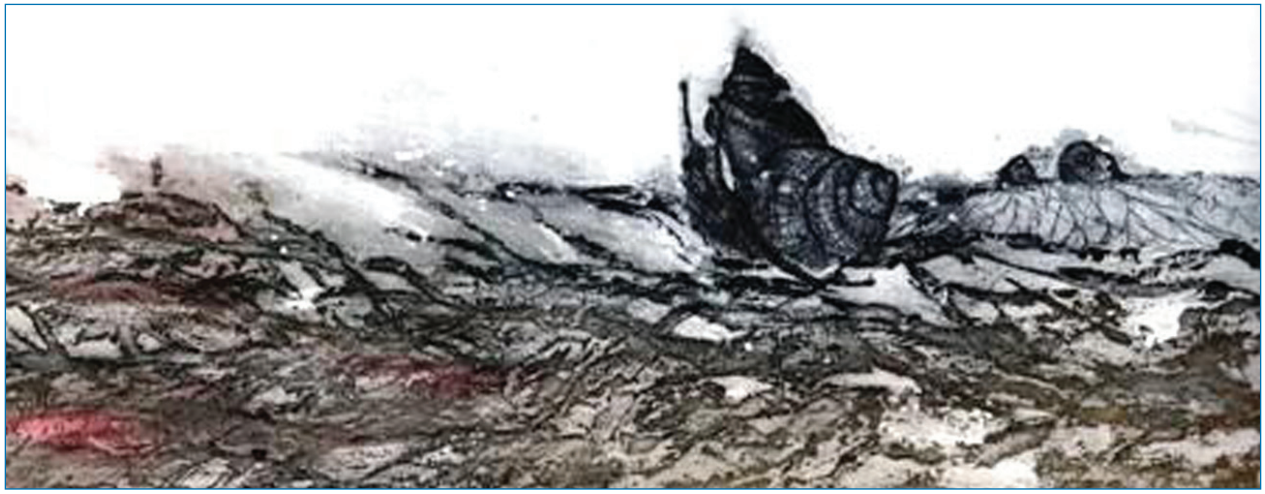

Antuza Genescu

Schimbul Cultural, Ştiinţific şi Science-Fiction Anglo-Român

Schimbul Cultural, Ştiinţific şi Science-Fiction Anglo-Român a fost iniţiat în aprilie 1993. Era tot primăvara, iar timişorenii participanţi la *HeliCon* – Convenţia Europeană de Science-Fiction organizată la Jersey, în Regatul Unit, i-au cunoscut pe câţiva dintre membrii clubului din NorthWest Kent, „The Phoenicians”. Despre legătura care s-a creat între ei şi cenaclul „H.G. Wells” din Timişoara am mai scris. A împlinit douăzeci de ani…

Prin ce s-a făcut remarcat acest schimb cultural? În principal, prin două Săptămâni Internaţionale de Science-Fiction şi câteva numere din revista „Concatenation”. Ideea unei săptămâni întregi dedicate SF-ului a părut, iniţial, aproape imposibil de concretizat. Noi eram obişnuiţi cu „zile” ale cenaclurilor şi convenţii naţionale care nu se lungeau, cel puţin oficial, mai mult de trei zile. Eurocon-ul din 1994 a ţinut, cred, patru zile. Aşadar, cu ce vom umple noi *şapte* zile pentru fanii care vor veni?

CONCATENATION
Building bridges issue
The Anglo-Romanian Science and SF Cultural Exchange
Teaching English through SF in Vladivostok • Convention reports • Book and video reviews • and much more
Depăşind frontiere şi clădind punţi
Schimbul Cultural Ştiinţific şi SF Anglo-Român • Predând engleza prin SF în Vladivostok • Rapoartele convenţiei • Recenzii de carte şi film • Şi multe, multe altele

Acestea erau câteva din temerile cu care şi-au petrecut wellsiştii vara anului 1999, înainte de ultima eclipsă totală de soare a mileniului trecut. Am alergat pe la hoteluri, facultăţi, librării, poştă, sediul Uniunii Scriitorilor, aeroport, gară… Dar pe unde n-am alergat! Începutul primei Săptămâni Internaţionale de SF ne-a prins storşi de vlagă şi caniculaţi, dar mulţumiţi. Alcătuisem şi expediasem cu mult înainte „progress report”-uri în engleză şi în română, comunicate de presă, invitaţii.

Rezolvasem problemele principale de organizare: ştiam sigur cine va veni şi cine nu, toată lumea avea unde să se cazeze, programul era pus la punct în totalitate şi, cireaşa de pe tort, urma să-l avem ca invitat de onoare pe Robert Sheckley, pe Tony Chester ca invitat al fanilor şi pe Roberto Quaglia drept maestru de ceremonii. Săptămâna s-a scurs ca o zi. Uitându-mă acum pe invitaţia oficială, constat că a avut, de fapt, opt zile în loc de şapte (5–12 august) şi că deschiderea ei oficială a avut loc pe la mijlocul evenimentelor, când lumea văzuse deja un film în şase părţi şi George Mandics ne purtase deja într-o călătorie vizuală pe suprafaţa planetei Marte, cu ajutorul misiunii Pathfinder din 1994. Tipic SF, explicaţiile nu sunt necesare. SF a fost şi nota de plată de la restaurantul de pe a cărui terasă am urmărit eclipsa de soare, dezumflaţi şi bosumflaţi, pentru că se înnorase de dimineaţă. Chelnerii respectivi se trăgeau sigur din ferengi, pentru că au vrut să ne fure şi era cât pe ce să le meargă.

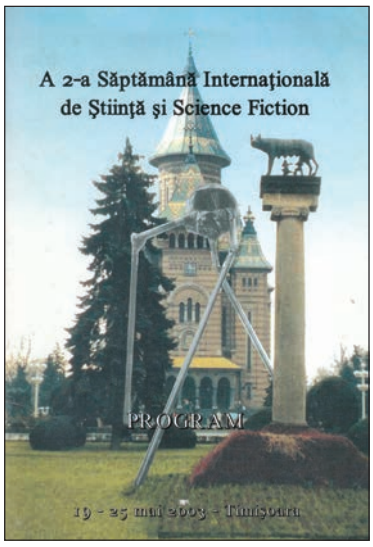

Tot în cadrul Săptămânii SF din 1999 au avut loc şi lansările unor cărţi apărute la Nemira (R. Sheckley, *Transfer mental*, R. Quaglia, *Pâine, unt şi paradoxină*); am urmărit *Eclipsa şi biologia astronomiei*, o prezentare ştiinţifică susţinută de Jonathan Cowie, ilustrată cu diapozitive de o calitate excelentă şi, la final, ne-am delectat cu un dialog superb, irepetabil, între Roberto Quaglia, Tony Chester şi Robert Sheckley. Dineul de gală al translatorilor şi ghizilor români a fost posibil datorită contribuţiei fanilor occidentali.

A doua Săptămână Internațională, în 2003, a fost, după cum era de așteptat, și mai palpitantă pentru toată lumea. Am pregătit trei „progress report”-uri. Ajutați de experiența precedentă, am creat o bază de date cu adresele și telefoanele tuturor invitaților, organizatorilor și participanților. Am cerut celor ce doreau să participe

să se înscrie și am popularizat evenimentul pe cele mai active site-uri SF românești de pe vremea respectivă. Am alcătuit liste cu sosiri și plecări. I-am așteptat la gară sau la aeroport pe toți invitații. Am mers până acolo, încât am verificat proviziile de alimente și bere de la restaurantul la care urma să poposim seară de seară, ca să nu ne facem de râs în fața musafirilor. Am avut, ca prima oară, un caiet program bilingv (tipărit în Londra, pe cheltuiala celor de la Concatenation, trimis cu poșta și recuperat de mine din ghearele unui vameș dezamăgit că pachetele nu conțineau nimic vămuibil), cu prezentările invitaților și ale organizatorilor. Programul pentru invitații străini a inclus și o vizită în orășelul Jimbolia, unde fusesem și în 1993. Și atunci, și acum, ne-a găzduit domnul Kaba Gábor, un primar foarte priceput și devotat orașului, dar înzestrat și cu spirit hazliu. Am pregătit și un soi de regulament intern, îi spun eu acum, însă atunci l-am numit „Îmbarcarea! Buletin informativ pentru uzul comunității SF românești care va saluta participarea

fanilor SF străini la cea de-a 2-a Săptămână Internațională de Science Fiction”. Buletinul preciza ce puteau face românii care doreau să dea o mână de ajutor la organizare, dar și ce nu doream să facă, și anume „1. să treacă la acțiuni de ultim moment – indiferent cât de bine intenționate ar fi – pentru că ar perturba activitatea și planurile puse la punct de ceilalți (această Săptămână SF ar putea fi demonstrația faptului că și est-europenii sunt buni organizatori și-și coordonează activitățile); 2. să încerce să aplice idei prost concepute și nepregătite corespunzător. Vor fi necesare unele eforturi (dar satisfacțiile intelectuale și sociale vor face să merite toate eforturile). Amintiți-vă că singurul loc unde «succesul» apare înaintea «trudei» este în dicționare”. Delicioase sunt unele indicații date de organizatorii britanici: „La prezentarea filmelor, traducătorii români vor sta în stânga publicului, ca să nu-i deranjeze pe cei care înțeleg limba engleză. Vă rugăm, deci, să lăsați partea dreaptă a sălii pentru vorbitorii de limbă engleză. Vă mulțumim pentru înțelegere.” Am știut cu toții unde să ne așezăm la mese și în local, după patru categorii: autorii invitați, invitații est-europeni, invitații occidentali și localnicii. Ar putea stârni râsul asemenea îndrumări, dar zău că își au rostul lor. (Printre altele, aveau de-a face cu sponsorizarea din partea colegilor noștri britanici, de care s-a bucurat toată lumea.)

Știm bine ce rezultă când punem la cale „acțiuni” de ultima clipă… Le-am evitat cu îndârjire. A Doua Săptămână Internațională a avut loc în mai 2003, dar buletinul din care am citat a fost conceput și răspândit în toamna lui 2002 și a însoțit cele trei „progress report”-uri. Și ne-am îngrijit ca fiecare participant să primească un plic personalizat, conținând ecusoane și materiale informative extrem de utile nu doar în săptămâna respectivă. Am pregătit Săptămâna din 2003 cu o minuțiozitate de invidiat, într-un tandem cenaclier britanico-român imposibil de învins. Am avut un plan de rezervă pentru majoritatea punctelor din program. Răsfoind zecile de fișiere și mesaje pe care le-am schimbat atunci, am descoperit că pusesem la punct până și în ce ordine și ce anume îi va întreba, la banchet, maestrul de ceremonii (Quaglia *again*) pe ceilalți invitați de la masa principală (Ian Watson, Dănuț Ungureanu, Cornel Ungureanu – președintele Filialei Timișoara a Uniunii Scriitorilor, gazda noastră, și Vince Docherty, scoțianul renumit ca bun organizator de worldcon-uri). O singură

părere de rău am avut: nu ne-a putut fi alături scriitorul maghiar István Nemere, autor prolific, cu peste trei sute de cărți, și foarte apreciat în Ungaria. L-a întruchipat însă foarte inspirat George Mandics, care a vorbit în locul lui la persoana I, reușind să inducă în eroare persoanele mai puțin cunoscătoare din sală. Una din ele i-a șoptit vecinei de scaun: „Bine mai vorbește scriitorul ăsta ungur românește!”.

Și de data asta am avut un invitat de onoare, pe scriitorul Ian Watson. Dar am avut și un „Ghost of honour”. Cei doi s-au contopit într-un spectacol unic, când H.G. Wells a coborât în sala revistei „Orizont” în ținută tipică epocii sale și a început să ne vorbească: „Doamnelor și domnilor, nu sunt cine credeți dumneavoastră că sunt. Aveți în fața dumneavoastră corpul domnului Ian Watson, dar eu, cel care îl ocup, nu sunt altul decât Herbert George Wells, un nume care vă este, probabil, mai bine cunoscut decât al domnului Ian Watson. De fapt, acest lucru mi s-a mai întâmplat *de trei ori* până acum și de fiecare dată a fost implicat corpul domnului Watson! Mai întâi în 1987, la Birmingham, apoi la Portsmouth, în 1995, pe urmă la Glasgow, în 2005. A! Văd un chip pe care mi-l amintesc de la Glasgow,

din 2005 – cel al domnului Vince Docherty…” Până la urmă, Ian Watson a reușit să-și recupereze corpul și a stat printre participanții care au urmărit *A.I.*, filmul bazat pe scenariul lui și regizat de Spielberg.

Lumea s-a amuzat la un concurs SF între fanii timișoreni și scoțieni, așezați în partea dreaptă a sălii, și cei din Restul Lumii, în stânga ei. (Cele șase miliarde rămase au așteptat afară.) Echipa câștigătoare a primit Marele Premiu, constând în controlul absolut al cosmosului timp de o nanosecundă. Echipele au fost nevoite să se decidă, anterior concursului, ce pot face în respectiva nanosecundă. Am văzut *Minority Report* și *The Time Machine*, producții destul de noi la vremea aceea, și *Ultraviolet*, serial de televiziune în opt părți, din 1999, aparținând genului science fantasy. „Ziua orientării” a cuprins trei tururi diferite ale Timișoarei. În Ziua lansării, am oferit participanților cărțile trimise cu generozitate de Sergiu Someșan. A urmat Ziua Jimboliei și prezentarea lui Dan Heidel, danez de origine spaniolă, care ne-a adus prin prezentarea sa, *Internet Exotica*, povești uimitoare despre astronomie și spațiu, dar și „science fiction erotica”, printre altele. În Ziua călătoriilor în spațiu și în gând l-am ascultat pe Jonathan Cowie, care ne-a prezentat, din nou prin diapozitive, impresiile artiștilor folosiți de NASA, ESA și industria de SF pentru a ilustra

percepția actuală mentală a călătoriei în spațiu. Ziua H.G. Wells a fost cea în care Ian Watson și-a pierdut și recuperat trupul. În Ziua stimulării apetitului au vorbit Dănuț Ungureanu și Vince Docherty, iar Roberto Quaglia a dirijat Marele interviu al tuturor invitaților.

Din fandomul românesc, în afara timișorenilor, au participat la Săptămâna SF din 2003 numai Traian Bădulescu și Ovidiu Petcu. E trist să constați că SF-iștii români s-au arătat doar vag interesați de un eveniment unic, pe care l-am făcut cunoscut fandomului cu multă vreme înainte (după știința mea, nu s-au mai organizat săptămâni SF în România. Tabăra de la Atlantykron e cu totul altceva și e tot mai depărtată de SF). Pentru comparație, e bine de știut că absolut toți invitații din străinătate și-au plătit singuri biletul de avion, cazarea la un hotel central din Timișoara și masa, ba au și sponsorizat… Doi dintre ei au cumpărat bilete pentru toți participanții la *The Matrix Reloaded*, cu rugămintea ca a doua zi aceștia să vină și să spună ce părere au despre film. Mi-e rușine să spun

câți au venit a doua zi, față de numărul mare al celor care văzuseră filmul gratis cu o seară înainte. Metehne românești, penibile, probabil și incorigibile. Invitații din străinătate ne-au oferit nu doar prezența lor, ci și resursele de organizare a celor două Săptămâni SF. Păcat că ecoul lor în România a fost mult sub așteptări.

O surpriză foarte plăcută a fost prezența lui Eugen Stancu, pe atunci student în SF la Budapesta, şi a doi fani maghiari, veniți neanunțați la Timişoara în mod special pentru Săptămâna SF. A venit un bun şi vechi prieten al cenaclului Wells, Alan Boakes, şi Peter Redfarn,

fan nelipsit de la convențiile SF europene. Îmi pare rău că nu-i pot enumera pe toți participanții. Au fost peste 50, la ultima numărătoare. Tuturor le-am servit, la banchetul final, o supă țărănească Dracula, alcătuită sută la sută din țărani transilvăneni, un mixed grill spațio-temporal cu ciozvârte de Tyrannosaurus şi salată din Grădina desfătărilor, plus licori care făceau tuturor ochii albăstrui. În fundal, Omul invizibil al lui H.G. Wells mima titluri de cărți şi filme SF.

* * *

În cei douăzeci de ani de care aminteam la început, au apărut mai multe numere tipărite din revista „Concatenation". Primul apăruse în 1987. Cenaclul „H.G. Wells" a contribuit la câteva dintre ele. Numărul din 1994, publicat în engleză, română şi germană, a primit, la eurocon-ul timişorean din acelaşi an, premiul „Best Fanzine" la categoria „Spirit of Dedication". Celui din 1997, bilingv (engleză şi română), i s-a acordat premiul „Best Promoter" la EurOctocon-ul de la Dublin.

În timp, revista a devenit strict on-line (adresa este: www.concatenation.org), cu actualizări de patru ori pe an. În 2012, după douăzeci şi cinci de ani de la primul număr, la eurocon-ul de la Zagreb, a fost răsplătită, din nou la categoria „Spirit of Dedication", cu premiul „Best Website". În 2009 şi 2011, a publicat cele două părți ale unui articol despre SF-ul românesc (http://www.concatenation.org/europe/sf_romania_2.html), conceput de membrii „Wells"-ului. Atacat în țară, apreciat în afara ei, articolul îşi păstrează meritul de a oferi un scurt istoric al SF-ului românesc, istoric care, fără îndoială, poate fi îmbunătățit şi mai ales actualizat, pentru că s-au întâmplat multe lucruri bune în SF-ul românesc în ultimii doi-trei ani.

The FESTIVAL of FANTASTIC FILMS
The 6th Annual Convention of The Society of Fantastic Films. September 22nd to 24th 1995
Progress Report Number Three — September 1995
MEET THE LADIES WHO MET THE MARTAINS! ANN ROBINSON & BARBARA SHELLEY ARE AT THIS YEAR'S MOVIE CONVENTION

În 1995, grație schimbului cultural de care aminteam la început, Cristian Lăzărescu din Bucureşti şi subsemnata au petrecut două săptămâni la Londra şi Manchester, la Festivalul de Film Fantastic (http://fantastic-films.com). Ne lăudăm şi acum că am stat de vorbă cu Roger Corman şi Ramsey Campbell, printre alții.

În 1996, Tony Chester a stat la Timişoara preț de vreo două săptămâni. George Mandics şi subsemnata au vizitat Londra şi oraşul Glasgow cu ocazia Eastercon-ului din 2000. Al doilea eurocon românesc, organizat în 2001, în apropierea ruinelor romane de la Capidava, județul Constanța, i-a adus din nou în România pe Jonathan Cowie şi Alan Boakes. În 2010, doi membri ai „Wells"-ului au ajuns la Londra şi au vizitat Canary Wharf, ExCel, unde se va organiza worldcon-ul din 2014.

Niciunul din evenimentele de care am amintit mai sus nu ar fi fost posibil fără sprijinul celor de la „The Phoenicians" şi „Concatenation". Rememorarea lor e un gest de mulțumire, dar şi o încercare de a stimula organizarea altora, fie asemănătoare, fie diferite. Internetul nu le poate înlocui.

Antuza Genescu

Cronologia „H.G. Wells” / „Paradox” (II)

Începem al doilea „episod” al Cronologiei cu… câteva completări aduse primei părți!

În ciuda strădaniei noastre de a redacta o istorie sintetică a evenimentelor care au marcat evoluția cenaclului „H.G. Wells” şi a revistei sale, „Paradox”, încercând să nu lăsăm deoparte niciun moment important, de îndată ce prima parte a Cronologiei a văzut lumina tiparului, au prins a ieşi la iveală alte informații, alte documente care scăpaseră căutărilor inițiale. Le redăm mai jos, spre a fi de folos, cândva, la o redactare finală, revăzută şi mereu adăugită, amicii noastre istorii!

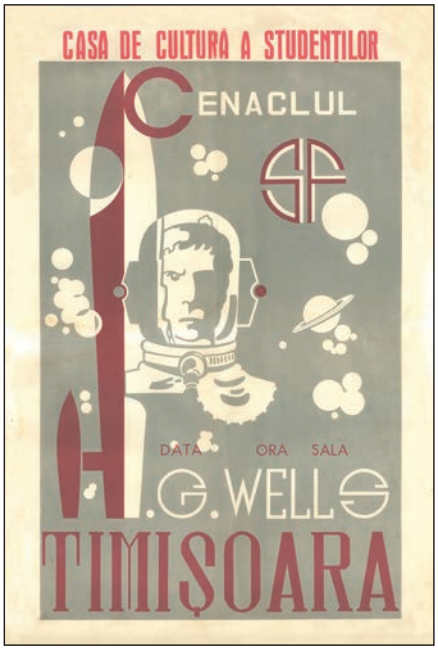

Primul afiş al cenaclului „H.G. Wells” a fost creat de arhitectul şi graficianul Sandu Florea, la începutul anilor ’70. Afişul era completat cu prilejul fiecărei „şedințe” de cenaclu, anunțând autorul care urma să citească, dar şi ziua, ora şi încăperea din Casa de Cultură a Studenților unde era prevăzut a se desfăşura conclavul.

1975. Apare, la Editura Sport-Turism, cartea de colorat **Vreau să fiu cosmonaut**, rod al colaborării dintre scriitorul Marcel Luca şi graficianul Sandu Florea.

Al doilea afiş al cenaclului a fost realizarea graficianului Sergiu Nicola şi marchează sfârşitul acelo-raşi rodnici ani 70. Afişul exista deja în 1980, când, cu prilejul celei de-a X-a Consfături naționale, desfăşurată la Timişoara, a fost „încorporat” în afişul „mare” al manifestării.

1980 – Tot cu prilejul Consfătui-rii de la Timişoara, alături de cele două fanzine „Paradox” realizate în acel an, a apărut şi nelipsita „foaie”, reunind informații, caricaturi şi „pastile” de umor sf.

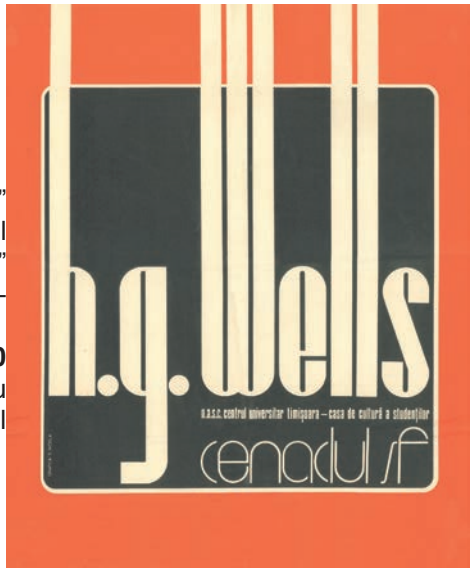

5 iunie 1982 – are loc un eveniment cu totul neobişnuit pentru acele vremuri: vernisajul expoziției de pictură sf a lui Sergiu Nicola. Expoziția, prezentată de dr. Sergiu Levin, este găzduită

de Baza „Tehnometal” de pe Bd. Vasile Pârvan.

1985. Consfătuirea națională se desfăşoară la Lugoj, în organizarea cenaclului „Sirius”. Are loc tabăra de la Surduc. În timp, mai mulți cenacliști de la „Sirius” s-au alăturat wellsiştilor , le-au fost oaspeți (ori gazde) şi au colaborat la „Paradox”. Iată o fotografie din anul 1985, care imortalizează un grup de participanți la..., aflați aici în fața Clubului Tineretului din Lugoj.

Octombrie 1987. De trei ori învingător la consfătuirile naționale, „Paradox” este distins cu

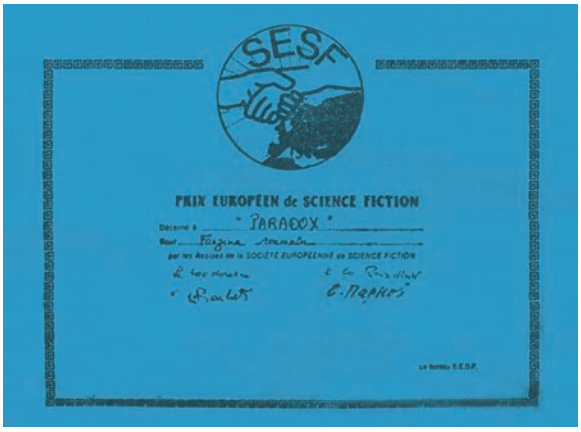

premiul pentru cel mai bun fanzin de către Societatea Europeană de Science Fiction, cu prilejul Eurocon-ului de la Montpellier. Redăm alături Diploma conferită cu acest prilej.

1983-1989. „Paradox” apare (aproape) în fiecare an. redăm aici prima pagină a fiecărui număr al revistei care a găzduit nume mai vechi şi mai noi, din care, spre regretul nostru, nu putem aminti decât câteva:

.....

Bilanțul primilor douăzeci de ani însumează 14 „Paradox”-uri, 4 „Biblioteca Nova”, zeci de premii obținute la consfătuirile naționale, organizarea acestora (în 1973, 1980 şi 1989), prezențe în culegeri şi antologii de profil.

ANATOMIA
UNEI
SECUNDE
facla

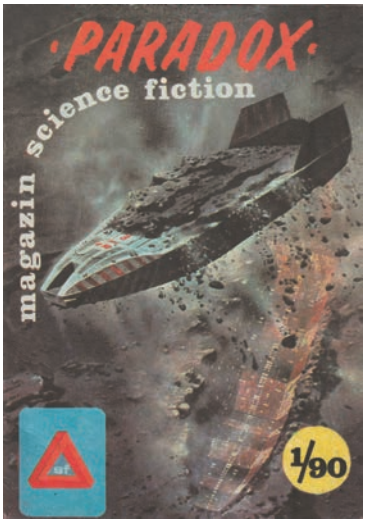
PARADOX
magazin science fiction
1/90

SF
PARADOX
2
1991
25 Lei
Keith Laumer
Noaptea
Căpcăunilor

Paradox Ltd.
Publishing House
Timisoara - Romania

DUPĂ DOUĂZECI DE ANI...
Întîlnirea fanilor de ieri și de azi
PARADOX
Sîmbătă, 21 noiembrie 1992

„Paradox” – 40 de ani

Foto-reportaj

Cristian-Mihail Teodorescu

Amnezia

IS-a spus Dumnezeu, dar aceasta este, desigur, o prescurtare. Numele Lui complet cuprindea multiple propoziţii, cum ar fi: nicio problemă nu poate fi rezolvată la acelaşi nivel cu acela al cunoştinţelor care au creat-o. iħ $\partial\psi/\partial t = \hat{H}\psi$. Sau: lăsând lucrurile în voia lor, situaţia se va schimba din rău în mai rău. Prietenii vin şi pleacă; duşmanii se acumulează – şi aşa mai departe. Numele Lui era nemărginit, cuprinzând toate frazele şi principiile care au fost formulate vreodată – şi, cum miliarde de civilizaţii tot rosteau Cuvinte şi Formulau Principii în orice moment, numele Lui se lungea în permanenţă, având nevoie de dimensiuni suplimentare, ca să se poată încolăci cum trebuie.

Ca s-o scurtăm, deşi n-ar trebui, Dumnezeu poate fi înţeles ca fiind o Entitate care se confundă cu Numele Lui, care cuprinde toate noţiunile, poezia, matematica şi bancurile Universului.

Problema de la care porneşte această povestire este că, de vreo câteva miliarde de ani încoace, pe Dumnezeu începuse să-L preocupe, obsesiv, o singura întrebare: Eu am creat Universul, aşa spun toţi. Dar pe Mine cine M-a creat? Încerca să-Şi amintească vremuri imemoriale: parcă a fost un moment când toate Cuvintele care-L compuneau se aflau stocate pe un suport oarecare, fie în nişte cristale extrem de sofisticate, cu dimensiuni de câţiva parseci cubi, fie în interiorul unor miliarde de miliarde de miliarde de lanţuri moleculare, înlănţuite în ghemuri cât un roi galactic, fie în modurile electromagnetice ale tuturor undelor existente. Dar Cineva trebuie să fi fost la originea acestor ansambluri, iar pe acel Cineva, să-i spunem pe Mama Lui Dumnezeu, tare mult i-ar fi plăcut să O cunoască.

Dumnezeu era harnic de felul Lui, avea şi timp şi energie disponibile (acestea, înmulţite, definesc mărimea fizică numita acţiune). La urma urmei, era încă tânăr, la fel ca Universul pe care l-a creat. În plus, era şi o Entitate extrem de organizată, nu lăsa nimic la voia întâmplării. Şi-Şi spuse că este o fire meticuloasă şi organizată de atât de multe ori, încât, pe de o parte, ajunse s-o creadă cu străşnicie iar, în al doilea rând, Se lăsă convins că Se putea uşor confunda cu un principiu de auto-organizare al Realităţii, principiu care se opunea cu succes de la origini până în prezent Principiului al II-lea al termodinamicii.

De aici, ideea fu simplă: să creeze un nucleu de auto-organizare într-un anume colţ din Univers şi să lase acel nucleu să evolueze, urmărind în permanenţă momentul când o Entitate aidoma Lui s-ar fi putut înfiripa acolo. Aceasta ar fi fost confirmarea că El a apărut din senin, fără Mamă sau Tată. După această confirmare, în mod evident, trebuia să distrugă acel colţ de galaxie (sau, ca să fie sigur, toată galaxia cu pricina) – era destul să genereze o gaură neagră suficient de masivă şi Flrrrp.

Steaua aleasă era de mărime mijlocie, iar a treia planetă se afla fix la distanţa necesară pentru ca oceanul format din molecule de apă să fie în stare lichidă cea mai mare parte a timpului. Acolo găsi Dumnezeu şi mult carbon, azot, oxigen şi cam toate elementele care, combinate în mod ingenios, ar fi putut genera nişte lanţuri moleculare auto-organizate care, treptat, să devină conştiente de ele însele. Şi să vrea mai mult decât atât.

Totuşi, carbonul ăsta este o mare pacoste. Dumnezeu l-ar fi vrut combinat cu azotul sau cu fosforul, dar carbonul nu se lega decât de oxigen şi de hidrogen, fără să producă vreodată ceva mai benefic decât molecula de alcool etilic. Sau, cel puţin, nu din proprie iniţiativă. Azotul, şi el, forma oxizi de azot, amoniac şi – bineînţeles – azotul gaz care constituia cea mai importantă componentă a atmosferei. Iarăşi şi din nou, blestematul acesta de Principiu al II-lea al termodinamicii. A declanşat Dumnezeu furtuni peste furtuni, la scară planetară, cu descărcări electrice de teravolţi, petavolţi si exavolţi, combinate cu erupţii vulcanice – în zadar, nu se putea obţine mai mult decât nişte acizi graşi. Acizi care formau nişte bule goale şi cam efemere. Prăvăli atunci Dumnezeu asupra planetei comete şi asteroizi, împroşcă radiaţii şi-i mai trase şi câte-un şut de necaz din când în când; în zadar.

După câteva sute de milioane de ani, totuşi, ceva-ceva se întâmplă. Dumnezeu inventă un telemicroscop (sau microtelescop) care-I arătă cum în interiorul unei bule din acizi graşi se înfiripaseră câteva lanţuri minuscule formate din acizi care conţineau carbon legat de azot. Aceşti acizi arătau cam aşa: o grupare amino ($-NH_2$) legată la un lanţ alchilic (R) şi la o grupare carboxil (-COOH). Şi, pentru că totul trebuia să poarte un nume, ele s-au numit histidină, alanină, leucină, arginină, aspargină, lisină, metionină, cisteină, fenilalanină, treonină, glutamină, glicină, valină, ornitină, prolină, serină, tiozină şi mai erau vreo câteva, dar, dacă Dumnezeu Şi-a cam pierdut din amintiri, sper că nici mie nu-mi va reproşa cineva memoria cam slabă. În orice caz, aşa amnezic cum era, Dumnezeu avea o minte brici şi a întrevăzut imediat cum din moleculele acestea poate construi lanţuri oricât de mari, cu proprietăţi oricât de diferite.

Au mai trecut câteva sute de milioane de ani şi câteva miliarde de comete. Între timp, Dumnezeu Se edificase că minunăţiile dinainte fuseseră sintetizate pornind de la alcooli, acizi şi amoniac în cozile cometelor, periodic decongelate şi iradiate fiind de steaua centrală, ceea ce permitea ruperea legăturilor stabile şi formarea celor mai metastabili complecşi, urmând ca mai apoi noile molecule să fie îngheţate şi, eventual, aduse pe planeta unde se desfăşura experimentul. Şi-a râs Dumnezeu în începutul Lui de barbă (evident, luaţi-o ca pe o noţiune) de o asemenea înfrângere a Principiului al II-lea, apoi S-a gândit cum ar putea face ca băşicile de săpun cu lanţuri proteice în ele să înceapă să dureze ceva mai mult.

Existau mai multe soluţii, dar Dumnezeu a ales-o pe prima care I-a căzut la îndemână deschizând, la întâmplare, unul din miile de volume Landolt-Börnstein. Patru molecule destul de simple: adenina (A), guanina (G), citozina (C) şi timina (T), ca nişte ramuri legate de un arbore destul de solid, un lanţ fosfat-deoxiriboza, care stabilesc legături de hidrogen cu ramurile din molecula vecină, iar cele două molecule se înlănţuie una de alta. (Din lipsă de spaţiu-timp, nu mai vorbim aici de ARN şi de înlocuirea în acesta a timinei cu uracilul.) Lanţurile ADN se puteau multiplica, adică se desfăceau şi, acolo unde se depărtau, se forma un alt lanţ de acelaşi tip. Aceasta deoarece bazele azotate (A, G, C, T) se împerecheau (formau legături de hidrogen) două câte două, adenina numai cu timina, guanina numai cu citozina. Când a văzut Dumnezeu aceasta, Şi-a dat seama că entităţile din lumea respectivă vor fi de doua feluri şi că mare parte din activitatea lor va fi să caute să se împerecheze.

Atunci şi-a spus Dumnezeu că este bine.

Dar am uitat de la ce plecasem. A – da! – voia să creeze un mecanism de asamblare fiabilă a aminoacizilor în proteine, iar acesta se realiza tot prin intermediul lanţului ADN. Şi a văzut Dumnezeu cum prima băşică umplută cu ADN, ARN şi aminoacizi a început să-şi construiască propria materie, prima carne de pe planetă, sintetizând proteine. Iar când n-a mai fost loc pentru noi proteine (anumite semnale îi spuneau că, dacă creşte în continuare, membrana i se va sparge), băşica a sintetizat un nou ADN şi s-a împărţit în două băşici mai mici. Pe care Dumnezeu le-a numit celule, un nume pe care-l dăduse şi cu alte ocazii, altor lucruri.

Trecuse un miliard de ani, amnezia lui Dumnezeu era din ce în ce mai împovărătoare, dar uite că treaba cea mai grea era făcută. Acum trebuia lăsată să evolueze lumea asta, iar Dumnezeu a dirijat celulele să-şi ia energie de la Soare şi să descompună oxizii ca să-şi producă materie primă. Iar celulele se multiplicară, se diferenţiară, se înghiţiră unele pe altele, formând celule eucariote, apoi organite şi organisme multicelulare.

Îi cam crescuse barba lui Dumnezeu de când aştepta, dar, când dădu cu ochii de Caracatiţă, Îşi spuse că a meritat efortul. Era o entitate perfectă: mobilă, puternică, vedea bine, judeca şi mai bine cu aglomerările ei de ganglioni nervoşi. Aşa că Dumnezeu hotărî să aibă o discuţie cu prima fiinţă care I se părea că poate aspira la inteligenţă. Îi apăru sub forma unei scoici cu o perlă luminoasă, spre care Caracatiţa se îndreptă de îndată.

— Te iau din start într-un limbaj evoluat, va trebui să te obişnuieşti, am pretenţii de la tine, îi spuse Dumnezeu. Voinţa Mea este să stăpâneşti această planetă, să creşti şi să te înmulţeşti, să-ţi ascuţi mintea şi, într-o bună zi, să-Mi răspunzi la o mare Întrebare care Mă frământă.

— Ce-ai cu mine, şefule? răspunse Caracatiţa. Abia m-am trezit pe lumea asta, abia am descoperit văzul, sexul şi gândirea, am multe de făcut înainte să te poţi baza pe mine. De ce nu vorbeşti cu trilobiţii?

— Sunt cam idioţi, n-au nivelul corespunzător, spuse Dumnezeu.

— Se prefac, spuse Caracatiţa. Eu deocamdată n-am nicio poftă de discuţii filosofice. Cred că va trebui să aştepţi să-mi mai crească protocefalul.

Dumnezeu Se resemnă şi mai reluă discuţiile acestea cu diferite Caracatiţe (din ce în ce mai mari, mai sexuate şi cu văzul mai ascuţit) de-a lungul a vreo două sute de milioane de ani. Până la urmă, supărat, prăvăli în Ocean un asteroid sub forma unui monolit paralelipipedic de o sută de kilometri lungime, douăzeci lăţime şi cinci grosime. Caracatiţele mai micuţe scăpară furişându-se prin grote abisale; cele mari fură fierte. Şi tonţii de trilobiţi, de asemenea.

Dumnezeu, într-o pasă melancolică, Se apucă de botanică. Algele produceau din ce în ce mai mult oxigen, eliberat sub formă de gaz în atmosferă, unde se ioniza sub radiaţiile Soarelui şi, într-o anumită măsură, se transforma într-o moleculă de care Dumnezeu fu foarte mândru, aceea de ozon. Pentru că acest strat de ozon împiedica radiaţiile ionizante să mai ajungă la suprafaţa planetei, iar viaţa putu ieşi pe uscat. Dumnezeu creă plantele cu flori şi aduse din ocean nişte crustacee inofensive, pe care le transformă în insecte. Le adusese ca să polenizeze plantele. Unele dintre ele se organizară în faguri şi muşuroaie; însă nu putu discuta cu ele, orice logică le era străină.

Oricum, pe ansamblu, a văzut Dumnezeu şi de data aceasta că era bine.

Socoteala Lui cu popularea uscatului era cam următoarea: pentru ca vietăţile să fie cu adevărat puternice, aveau nevoie de energie. Energia Soarelui era mult mai disponibilă pe uscat decât în Ocean. În acelaşi timp, plantele puteau furniza, după ce încetau să mai funcţioneze, materie primă pentru reacţii de oxidare violente, care puteau fi folosite ca să reducă alte elemente, de exemplu, metalele sau siliciul. Dacă nu se produceau de la sine lanţuri de lungimi galactice capabile să păstreze Cuvinte în ele, exista măcar posibilitatea de a se crea acele cristale de care parcă-parcă-şi amintea că existaseră vreodată. Pe scurt, cineva sau ceva ar fi trebuit să dea suflet şi materiei anorganice, să transmită (cum se zice?) semnale, să genereze energie sub formă de lucru mecanic şi radiaţie electromagnetică auto-organizată…

Apărură nişte animale frumoase, mari, dar cam imbecile. Existau şi unii dinozauri mai mici şi mai

deşteptăţei, dar erau neserioşi şi cam borfaşi: furau ouă, se adunau în găşti, îi atacau pe cei mai slabi ca ei. Dumnezeu nu îndrăzni să mai deschidă cu ei o discuţie de felul acelora pe care le avusese cu Caracatiţa, aşteptă vreo sută de milioane de ani şi văzu că troodonii tot nu se cumineau – dimpotrivă, deveneau din ce în ce mai abjecţi, le era lene să gândească, dar inventaseră pornografia – aşa că aduse din cer încă un monolit şi peste lumea aceasta, aşa cum un copil dărâmă castelul de nisip pe care l-a construit – într-o pornire de mânie cauzată, cel mai adesea, de lipsa de atenţie din partea părinţilor lui.

Ne apropiem de miezul acestei povestiri, trecem rapid peste discuţia lui Dumnezeu cu Delfinul care-i spuse, pe scurt, următoarele: eu nu vreau decât să mă joc toată viaţa mea, ai face bine să vrei şi Tu acelaşi lucru. Înţeleg foarte bine ce Te frământă, dar nu te gândeşti că poate Acela sau Aceea care Te-a creat pur şi simplu nu mai vrea să Te vadă sau poate a murit? Sau Te-a creat într-un alt Univers? Şi Te-a propulsat aici, Copil fiind, printr-o gaură neagră (de exemplu)? Uite, hai, acum că Ţi-am dat câteva idei, lasă-mă în pace. De altfel, să ştii că în curând se va naşte persoana cu care vei putea discuta mult mai în detaliu toate problemele acestea.

... Delfinul vorbea de un biped terestru cam nasol, fără blană, colţi, încet şi poticnit. Dar avea două membre extrem de mobile, cu care începu să creeze obiecte. Numai la Caracatiţă mai văzuse Dumnezeu că-şi împodobea culcuşul. Troodonii şi delfinii nu aveau veleităţi să creeze ceva care să dureze în urma lor. Omul se răspândi rapid (evident, ajutat şi de Dumnezeu), poate şi din cauză că era atât de neajutorat, după ce învăţă să vâneze unele animale şi să se ajute de altele în munca lui. Părea un început promiţător, iar Omul evolua repede, mult mai repede decât Caracatiţa, de exemplu. Într-o clipită (câteva sute de mii de ani), începu să-şi construiască aşezări, descoperi focul, roata, sexul din plăcere şi alcoolul, apoi Îl descoperi el însuşi pe Dumnezeu, atunci când începu să-şi pună problema Cine a creat lumea.

În consecinţă, Dumnezeu decise să li se înfăţişeze oamenilor luând forma unuia dintre ei. Produse câteva miracole, ca să atragă atenţia, şi le dădu instrucţiuni despre cum să se organizeze şi la ce să se gândească în continuare. Trebuie să Mă găsiţi în voi, le spuse El şi îşi imagina că oamenii îşi vor putea continua în pace lupta cu Principiul al II-lea al Termodinamicii şi cu materia din jur, menţinându-şi în permanenţă ocupată o parte a intelectului cu găsirea modului în care ar putea genera o Suprafiinţă, orice s-ar înţelege prin acest cuvânt.

Numai că socoteala nu-I prea reuşi, oamenii începură să se întreacă în special în a dovedi unul altuia că el este mai supus Domnului, şi aşa începură o sumedenie de războaie. Din tot ce le spusese Isus, oamenii reţinuseră în special că ar fi extrem de vinovaţi de un lucru de care nu-şi aminteau prea bine. Începuseră să-l creioneze pe Dumnezeu pornind de la amnezia Lui şi cu o stare psihică destul de proastă. Şi, aproape imediat, creară şi un fel de anti-Dumnezeu, de care era nevoie ca să se poată ameninţa unii pe alţii.

Văzu Dumnezeu că asta nu era prea bine. Îi lăsă atunci, treptat-treptat, să descopere praful de puşcă, maşinile cu abur, televizorul şi afrodisiacele.

Lupta cu materia genera felurite maşinării care-i făcură Omului viaţa plăcută. Acum Omul renunţase la a-L mai găsi pe Dumnezeu şi aspira la cucerirea stelelor, la a realiza contacte cu cei mai mult sau mai puţin asemănători din abisurile cosmice. Trebui atunci Dumnezeu să le sugereze că n-au cum să cucerească stelele, pentru că nu pot depăşi viteza luminii, iar oamenii Îl crezură, nepunându-şi problema că acea viteză care nu poate fi depăşită s-ar putea să fie extrem de mare în spaţiul interstelar, aproape infinită în spaţiul intergalactic. Cu aşa ceva în cap, începu Omul să scrie literatura ştiinţifico-fantastică.

Sergiu Nicola – „Nori [1]” (ulei pe pânză)

Aceasta deoarece Dumnezeu Îşi dorea să-i lase să se dezvolte pe cont propriu cât mai mult posibil, fără să intre în legătură cu atât de multele civilizaţii care se năşteau, fiinţau şi mureau ici şi colo, deoarece niciuna din acestea nu reuşise să-i dea Răspunsul: cine M-a creat pe Mine? Probabil că a sosit momentul să dezvăluim că Dumnezeu era pretutindeni şi că experienţe similare cu acelea pe care le făcuse pe Pământ le încercase (şi le tot încerca) şi cu alte ocazii, şi în alte locuri; iar rezultatul Îl decepţionase de fiecare dată.

Procedă în felul următor: de câte ori Omul găsea o nouă lege a naturii şi definea „câte o constantă fundamentală”, Dumnezeu îi găsea din fiinţa Lui câte o inegalitate legată de această constantă. Spui că viteza luminii este o constantă fundamentală, uite atunci: nu vei avea voie niciodată s-o depăşeşti, nici cu gândul, nici cu fapta. Spui că există o constantă fundamentală de acţiune (energie ori timp), ia de-aici: nu vei putea niciodată cunoaşte cu precizie infinită, în acelaşi timp, două mărimi care, înmulţite, se măsoară în acest tip de unităţi. Spui că există o constantă gravitaţională, bine,

atunci să ştii că, treptat-treptat, materia din Univers se va concentra în găuri negre care Flrrp.

Pe fondul resemnării care începuse să se instaleze, atenția lui Dumnezeu Îi fu atrasă de un tărâm unde munții se curbau inexplicabil, unde, lângă o mare formată în mare parte din hidrogen sulfurat, viețuia un mare şi leneş popor, foarte credincios Lui, însă fără să facă vreun efort să-L găsească în mentalul colectiv lipsit de capacități de aprofundare. Capitala acestui tărâm era un oraş oribil şi foarte poluat, iar într-o baltă slinoasă pe lângă şoseaua de centură, Dumnezeu îl găsi pe acela care, tomografiat rapid, prezenta circumvoluțiunile necesare să-I dea un Răspuns.

Sergiu Nicola – „Furtuna” (ulei pe pânză)

Numai că omul era beat mort, iar Dumnezeu îşi spuse că, dacă i S-ar înfățişa brusc, acela îşi va spune, pe bună dreptate, că are de-a face cu fenomenul de delirium tremens – şi s-ar cufunda la loc în somnul comatos. Aşa că Dumnezeu Îşi găsi un înveliş corespunzător în corpul destul de arătos (după standardele vremii) al unei prostituate în vârstă de 17 ani, care-şi desfăşura activitatea în zonă. Îi fu destul de uşor lui Dumnezeu să şteargă puținele amintiri din encefalul acelei ființe şi să Se instaleze confortabil în cele două sute de miliarde de neuroni nou-nouți disponibili sub claia de păr vopsit strident. Costumat astfel, Dumnezeu se urcă în automobilul marca BMW al protectorului prostituatei (nu contează ce-i făcu acestuia când i se opuse, oricum nu v-o doresc niciunuia) şi-l recuperă din şanț pe preafericitul aflat în comă alcoolică.

După un tratament corespunzător (cofeină, glucoză, vitamine B), subiectul deschise ochii şi ceru (evident) de băut.

— Îți dau tot ce vrei, îi spuse Dumnezeu, dar vreau să-mi răspunzi la Întrebare.

— …

— Eu sunt Dumnezeu, spuse El. Eu am creat Lumea. Dar pe Mine cine M-a Creat?

— Eşti o curvă, spuse omul, dar treacă de la mine, dacă-ți place să te crezi Dumnezeu, trăim într-o țară liberă... Şi, la urma urmei, de ce sunt obligat să vorbesc cu tine?

— Te-aş putea amenința cu distrugerea speciei tale, dacă nu răspunzi – dar encefalograful meu înregistrează că nu-ți prea pasă. Aşa că am o variantă mai simplă să te stimulez: orice posibilitate pentru tine să mai tragi o duşcă de băutură, acum, nu depinde decât de Mine.

— Fă-mi o cafea şi dă-mi o țigară, deocamdată. Astea sunt pe gratis, nu?

— Uite, ia o țigară de-aici. (Cafeaua fu şi ea gata în 3,12 picosecunde.)

— De ce mă întrebi... tocmai pe mine? tuşi el, după ce trase cu sete din țigară.

— Am văzut că scrii literatură ştiințifico-fantastică. Am văzut că eşti fizician.

— Fizician am fost. Tocmai m-au dat afară. Iar de scris... de mult nu mi-a mai venit... nu ştiu cum să-ți spun, am idei tot timpul, însă mi-e imposibil să mă concentrez, de vreo câteva miliarde de ani încoace. Oricum, te simți bine când scrii – trebuie să mă apuc din nou. Cred că bănuieşti asta.

— Bine, ți-am dat atunci o idee. După ce plec, scrie despre discuția noastră. Dacă-ți revii, desigur. Ştiu că, acum, tot ce-ți doreşti este o înghițitură de alcool. Orice guanină sau histidină din tine strigă aceasta.

— Moşule, necazul tău este că vrei prea mult de la propria-ți persoană. Aşa am fost şi eu. Ai grijă să nu pățeşti ca mine. Acum, să ştii că ai dreptate, scoate ceva de băut.

— Uite-aici, spuse Dumnezeu, iar după 7,8 femto-secunde în mână Îi apăru o sticlă de şampanie Moët & Chandon. Este a ta – în întregime. Numai răspunde-mi la Întrebare.

— Atunci… şi bețivanul plescăi… atunci, lasă-mă şi pe mine să te întreb ceva. Tu cum vezi lumea? Ce crezi că se va întâmpla până la sfârşit?

— Ştiu că vom învinge definitiv Principiul al II-lea al Termodinamicii. Universul se va stabiliza în starea maximă de organizare posibilă.

— Sper să nu apuc vremurile alea. Hai că încep să mă trezesc. Îți promit că încerc să-ți dau răspunsul, dar – nu vrei să deschizi şampania? Măcar o înghițitură?

— La sfârşit. Aşa ne-a fost înțelegerea. Dacă bei ceva acum, adormi instantaneu.

— Poate că şi acum visez. Poate că şi tu visezi, de fapt?

— Poate.

— Poate că te vei trezi la un moment dat şi-ți vei cunoaşte Creatorul. Sau Creatoarea.

— Ar fi o idee.

— Am mai multe asemenea idei. Te rog doar să nu mă uiți în viitorul milion de ani, în ceea ce priveşte aprovizionarea cu de-ale ficatului. Uite, alta: dacă eşti format din toate Cuvintele şi Principiile Universului, vreau să ştiu – de exemplu – dacă propoziția „Dumnezeu

nu există” nu face cumva, şi ea, parte din tine. Caută bine, s-ar putea să o găseşti.

— Am căutat de mai multe ori, nu există aşa ceva. Nici teoremele lui Gödel nu fac parte din Mine. Orice paradox este exclus.

— S-ar putea ca asta să fie cauza amneziei. Propoziţii, părţi din Tine pe care ţi le-ai interzis singur.

— Sau pe care mi le-a interzis altcineva, pe care Îl sau O caut.

— Vreau să te mai întreb ceva – şi gata. Vreau să ştiu dacă şi Principiul ăsta al II-lea al Termodinamicii, împotriva căruia lupţi cu atâta îndârjire, face parte tot din tine.

— Asta, da. Însă îl voi anihila, fără îndoială. Am dreptul să-mi îndepărtez constituenţii neconvenabili.

— În limbaj biologic, aceasta se numeşte catabolism. Sau – medical – defecaţie. Dar… uite care-i treaba, te-ai gândit vreodată că singurul lucru care dă măsura temporală a lucrurilor este acest Principiu al Termodinamicii?

— Toate speculaţiile pe care vrei să mi le spui sunt, încă de pe acum, parte din Mine. Nu-i nevoie să gândesc. Eu sunt – şi atâta tot.

...Vei ucide Timpul, până la urmă, reluă beţivanul privind spre constelaţia Lebedei.

— Poţi s-o iei şi aşa.

Acum, te rog să te gândeşti cât poţi de bine:

ultimul lucru pe care-l vei crea în Universul acesta,
izbânda finală în lupta cu Principiul Doi,
momentul când vei trage apa la veceu,
care ar putea fi?

— Perfecţiunea… Eu?…

Exact. Tu.

Te vei crea pe tine însuţi, după care Timpul va înceta să existe. Vei fi ajuns la marginea spaţiului Minkovski şi te vei prelinge pe pereţii Universului.

Te vei găsi propulsat în toate timpurile lumii acesteia,
inclusiv la începuturile ei,
cu amnezia corespunzătoare
pe care tot tu ţi-ai indus-o,
ca să uiţi că s-ar putea să nu exişti
şi să reuşeşti să faci lucrurile
aşa cum trebuie ele făcute.

Închipuie-ţi un scriitor, după ce a imaginat toate Realităţile posibile (pentru el), care începe să scrie doar despre propria persoană.

Cred că a sosit momentul să deschizi şampania, bătrâne.

Hai noroc. Beau ca să fiu lovit de amnezie. Dar ea mă ocoleşte. Ştiu că nu mă vei înţelege niciodată.

Să ştii că nu arăţi deloc rău în costumaţia aceasta. Parfumul, sandalele şi breteaua sutienului par a fi de calitate. Cred că n-ar fi o idee rea să ne culcăm împreună. Costă mult?

Viorel Marineasa

Cercul pedagogic

Bătură mai mult pe ghicitelea cei patru kilometri. Până să iasă din sat, au avut parte de două becuri chioare, unul la cooperativa de consum şi altul la sediul c.a.p.-ului. De lanternă au făcut uz cu zgârcenie. Au fost depăşiţi de mai multe cârduri de biciclete (majoritatea fără faruri) trosnind din toate încheieturile. Posesorii lor, muncitori la uzină, le abandonau care după canton, care proptindu-le de magazie, care în spatele sălii de aşteptare, fără să le mai aplice lanţul de siguranţă. Au stat aşa în expectativă, încercând să se identifice după voci. Nu pică rău o vorbă în răspăr, o înjurătură de încurajare pe inima goală.

Au năvălit în garnitura neluminată, căutându-şi loc printre trupuri toropite. Câţiva nărăviţi, sub incidenţa lămpaşelor, au şi luat-o cu bătutul cărţilor, stând de-a-mpicioarelea pe platformă, iar taşca unuia, ţinută cu schimbul, mai mult proptită între burţi, servea drept masă de joc. Estimp, sticla cu monopol circula cumpănit. De la o vreme, când aglomeraţia crescu după opririle următoare, doi dintre jucători se mutară în W.C.-ul căruia predecesorii, din raţiuni practice, îi smulseseră uşa. Se simţeau mai în larg, asta se vedea după felul în care-şi ţuguiau buzele când trăgeau câte o înghiţitură, după glasul căpătând rezonanţă şi după zâmbetul sigur. De-acum puteai să-i urmăreşti în voie de pe colţul tău de bancă, deoarece zorii, abia iviţi, se şi apucaseră să le lustruiască trăsăturile cam din topor. Ca să prindă un pic de suflet, dascălii, după ce izbutiseră, într-un târziu, să se regrupeze, destupară borcănaşul cu vişinată de casă; şi-l treceau cu sârg de la unul la altul, ceea ce stârni protestul femeii cu aspectul cel mai aşezat, nevasta unuia cu alură de adolescent, unul ce părea mai degrabă nepot de mătuşă decât soţul aceleia.

Se luminase de-a binelea, în timp ce trenul trecea şi tot trecea prin localitatea lungită ca un cârnat, cu staţionări din kilometru în kilometru ba la semnal, ba în halte sau în gări având acelaşi nume, completat însă printr-un cuvânt diferit sau printr-o simplă literă.

La coborâre, grupa de dăscălaşi se reuni cu altele, aşa că, preţ de un pluton, porniră în marş metodic spre obiectiv: liceul aşezat popândău pe un dâmb ce se voia măreţ şi de pe care părea să domine oraşul.

Pătrunşi în clădire, urmară indicaţiile date de nişte graţii cam trecute şi rotunjoare, echipate în bluze albe şi în fuste bleumarin, şi se împărţiră pe coridoare şi pe săli. Tinerelul însă (cunoştinţa noastră din tren) o coti spre toaletă, acolo se închise într-o cabină şi nu ieşi până nu dădu gata conţinutul borcanului de care am pomenit. Trase apa de formă, îşi înfundă gura cu un pumn de mentosane, se învârti câteva zeci de secunde pe culoare, apoi intră în sală tocmai când şefa de atelier pedagogic se lansase în cuvântarea ce trebuia să prefaţeze susţinerea referatelor şi dezbaterile. Ochi banca unde-i şedea consoarta. „Nu te-ai putut abţine, ce naiba!" făcu aceasta, şi cocu-i de matroană pendulă ameninţător. Dar lui nu-i mai păsa, cu doza ce şi-o luase, totul deveni suportabil pentru o vreme, aşa că se lăsă cuprins de dulcea mocirlă a sintagmelor şi a conceptelor ce inundaseră de-un timp mediul didactic: muncă independentă, creativitate spontană, clasă-pilot, activizare etc.

Sergiu Nicola – „Lumina" (ulei pe pânză)

În pauză, se mutară aproape toţi într-o încăpere alăturată, aici putură să-şi câştige la un preţ rezonabil mici şi bere (încă nu se introdusese legea că n-aveai voie să trincăleşti în instituţii şi-n întreprinderi), o cam lungiră, de au trebuit să facă inspectorii şi coordonatorii câteva strigări. Omul nostru (falsul adolescent) hăpăi pe nerăsuflate două sticle, în timp ce perechea sa cea coptuţă de-abia îşi înmuie pliscul, deşi tare ar mai fi poftit. Dar, pentru a respecta adevărul, trebuie spus că altcineva a atras mai degrabă atenţia. Era un tip călos, căruia sacoul gri-petrol îi pocnise în spinare pe la cusături, iar atunci când se aşeza, pantalonii lăsau să i se vadă ciorapii de modă veche, prinşi cu jartiere de pulpele varicoase. Cravată bordo. Faţa-i se păstra încă relativ tânără, doar că părul, abundent şi izvorând din frunte, îi era complet alb, de un alb neverosimil, încât aducea a perucă. Tipul, spre indignarea unora şi spre amuzamentul altora, scoase glaja cu ţuică dintr-o traistă ţărănească, turnă copios în bere şi bău amestecul dintr-un şluc.

Reveniră, în fine, la discuţii. Cel cu pleata colilie devenise exuberant şi vehement. Îi contrazicea şi îi întrerupea pe vorbitori, râdea a batjocură, se lăuda în gura mare: „io şi ţâganii mei d-a cincea scrim romane-fluviu la minut, câtu-i zâua dă lungă, îi dăm cu capodoperile, trăsnim iepopiei, balade, rezultate iescepţionale… nu mă luvareţi pră mare, că i-am cetit şî io pră Miurăi şî pră Patiţa Silvestru… uit-acu vă prezint cronica în versuri pă şasă veacuri alu familia Scăiece…" Cu greu izbuti responsabila de atelier să-l stopeze pe Albu-ca-Zăpadu de la lecturi complete. Şi chiar în momentul în care ea se lăsă pradă disperării, s-a întâmplat miracolul: omul adormi, iar banca, dulgherită pentru calibru redus, se cutremura sub dânsul. Profitând de ocazie, profesorul cu alură de imberb viclean îşi plasă cu eleganţă mica filozofie didactică şi culese astfel admiraţia câtorva dăscăliţe copile, dar fără să fie scăpat de sub ochiul vigilent al mătuşii ce-i servea de nevastă. Apoi ieşi cu pas elastic şi voluntar, cu gândul să scape de lichidul ce-i împovăra vezica. La întoarcere, se opri în dreptul sălii-bufet, voind să mai topească o bere. „Cine zice că asta-i o băutură vulgară, care nu face altceva decât să te blegească?" Rămase în prag. Valurile mării îi ating sandalele. O lance îi şuieră pe la ureche şi se înfige în Tabloul lui Mendeleev, în zona metalelor grele. Pe masa acoperită cu cartoane prinse-n piuneze, printre farfurii cu zgârciuri, cu scobitori şi cu gloanţe de muştar, printre pahare duhnind acru, zace trupul descăpăţânat al unui oştean în armură. Trânti uşa. Aproape că alergă până la sala cealaltă. Insul cu părul alb, prefăcut pe jumătate în mistreţ, se aciuise lângă nevastă-sa; ea îi dădea porumb din palmă şi-l sfădea; cu cealaltă mână îi scărpina părul mirosind a pârlit; sexul lui ca un sfredel perforase prohabul pantalonilor gri-petrol. Total abstrasă, conducătoarea de şedinţă îşi completa fişele. Mai încolo, în ultima bancă, se văzu cu stupoare pe sine - meşterea la deltaplan, pluteşte pe salteaua pneumatică, o să ajungă la cabana din Retezat, juna dăscăliţă i-a luat urma, ea e numai incuri şi jocuri, ea se va duce la Metro cu Tico, fâţâindu-se printre rafturi în cizmele mulate ce-i acoperă genunchii, ea plânge că vrea la Veneţia, ea pleacă să se facă mătuşă; tânărul iese şi din această clasă şi îşi pune întrebarea epocală: „oare chiar s-au interferat undele negative din compunerile-kitsch ale ciracilor aflaţi în seama dobitocului cu părul alb cu calineriile proprii experimentelor mele şi ale altora ori e de vină metanolul din rachiu sau e numai şovăială şi lehamite înainte de soroc?" Mai bâlbâie el asemenea preţiozităţi, dar asta nu-l împiedică să se înfunde într-un birtuţ din colonie, unde bea până nu mai ştie de sine, ca la trezie (după o săptămână, după o lună) să se găsească în ipostaza ăluia sărac cu duhul, care mătură ograda de pe creastă, duce lăturile, taie buruian, cumpără gaz pentru fieştecare, câştigându-şi astfel un blid cu ciorbă grasă (felul unu şi felul doi), iar la întrebarea „mă, cine eşti tu?", răspunde invariabil: „Io-s IOS", şi nici nu-i trece prin cap că nu s-a trezit cu adevărat, ci că persistă în visul abstrus al acelui individ gros (cu părul albit înainte de vreme) sforăind cu neruşinare la cercul pedagogic ce zbârnâie pe INTERNET.

Marian Truță

Vânătoare pe sub lună

„Doamne, ce ne'arată Luna?
Vânător, vânat sunt una…"

Stăm în taverna veche şi aşteptăm să-şi termine vânătorul rachiul şi să ne zică o poveste de-a lui. Ca să povestească, trebuie să-i dăm să bea şi să avem răbdare. Pentru noi, rachiul este ieftin. La fel de ieftin precum aerul pe care îl respirăm. Şi timp avem destul. Avem tot timpul.

Uite vânătorul: suplu, înalt, chip tehui şi vârstat de riduri, un om urât, cu hainele pătate, părul încâlcit şi alburiu. Aşadar, ne aşezăm la masa lui şi îi oferim un clondir cu rachiu din acela galben, dres cu miere şi ținut în butoi de dud, cu doagele afumate la foc din frunze de stejar. Ne priveşte ca şi cum n-am fi şi ne întreabă:

− Tu cine dracului eşti?

Sunt o ciută, un subiect bun pentru un vânător. Subiect înainte de săgeată, obiect după ce săgeata m-ar fi țintuit în moarte. M-ar fi cărat în cârcă vânătorul, în târg m-ar fi adus, să se înfrupte din mine gurile murdare ale târgoveților.

Ziceam că sunt o ciută. Acasă la mine. Acasă la el sunt o făptură interesantă, fascinantă chiar. Picioare lungi, nervoase, coapse puternice, gambe fine, şolduri înguste, dar minunat unduite, un vagin de fecioară în care oricine şi-ar slobozi sămânța în mai puțin de un minut. Părul lung, ruginiu, îmi acoperă umerii, ba chiar şi sânii, nici mari, nici mici, să zicem fermi, obraznici, cu sfârcuri mari, sâni pentru care merită să mori. Sau pentru care merită să scrii „Cântarea cântărilor". Asta sunt pentru oricine, inclusiv pentru vânător. Dar port în mine ciuta.

Îi facem semn către vasul de lut unde aşteaptă rachiul. Bea fără să ne scape din priviri. Se îneacă, tuşeşte, se şterge la bot cu mâneca slinoasă pe care, simțurile noastre ne spun, încă are urme de sânge. De la cineva, poate o altă ciută. Poate că de la un alt fel de vânat. Unul dintre motivele pentru care suntem aci este să aflăm ce vânează dumnealui. Şi, bine ştiut este, ce dezleagă mai bine gurile decât rachiul?

Mai trage o duşcă, se holbează la noi şi iar întreabă:

− N-auzi? Cine morții mă-tii eşti?

Surâdem. Ce să-i spunem? Cum să-i spunem?

− Nume vrei? Sunt… Klearinth.

− Ăsta nu-i nume, afirmă el.

Nicidecum. Nu asta caută el. Adulmecă doar, ca orice jivină. Pe noi ne adulmecă, ne doreşte, dar, ne întrebăm, cine din spelunca aceea nu ne-ar fi dorit? Undeva, cineva încearcă o lăută.

− Eşti una din târfele seniorului?

− M-ar fi lăsat să umblu slobodă prin târg? întoarcem noi întrebarea.

− Ce vrei de la mine?

− Se spune că vânezi...

− Vânez, dă el din cap.

− Ce vânezi?

Suge din cana de lut şi se şterge din nou cu mâneca peste bot.

− Orice.

Închidem ochii. Ne dor cuvintele lui. Orice înseamnă şi surorile noastre. Iată-ne pe noi, la masă cu vânătorul: femeie-ciută. Turme, mai mari, mai mici, cerbi ne conduc, cerbi ne apără, cerbi ne iubesc. Suntem fericite pentru că nu ne gândim la moarte. Ne gândim la păşunile noastre, la puii noştri. Ne gândim la ploile răcoroase şi la zăpezile de mătase. La izvoarele reci, la codrii în care ne ascundem de arşiță. Noi suntem o formă a paradisului. Aşa a fost lăsat de Dumnezeu. Să fim blânde şi pure.

Un lucru cu care nu sunt de acord. Poate că am uitat de ce ne-a lăsat Dumnezeu pe lume. Nu să fim vânate. Să trăim întru slava Lui. Nu să ne ucidă oamenii. Să păzim lumea. Aşa mă gândesc. Klearinth este un nume inventat de gândurile mele de femeie. Peste o mie de ani ar putea să fie numele unei paste de dinți. Într-o reclamă, la televizor. Aşa au de gând oamenii. Mie nu-mi convine astfel. De aceea sunt aci. Să împlinesc o poruncă.

Nici n-a băgat de seamă cât am clipit peste cuvintele lui. Sau poate doar se preface. Este agil şi simte ceva în jur, poate mirosul nostru de femeie. Sau poate că simte ciuta.

− Zici că nu eşti a seniorului? A cui eşti tu, atunci?

− A nimănui.

A terminat rachiul. Ar mai cere altă cană. I-am mai da, dacă ar fi de trebuință. Se apleacă peste masă.

− Te-am văzut de cum ai intrat, ne spune. Nimeni nu s-a uitat la tine. Ca şi cum n-ai exista... Ai venit la masa mea şi te-ai aşezat fără teamă şi fără sfială lângă mine. Mi-ai dat să beau. Mă întrebi dacă vânez, când toată lumea ştie că din asta trăiesc. Nu eşti de la conac, aş fi auzit cumva de tine, ai nume ciudat... Chiar acum, când noi vorbim, nimeni nu ne bagă în seamă... Ar trebui să mă tem, nu-i aşa?

Este nevoie, zicem noi, de rachiu. Să-i dăm să bea, să uite de teamă, să-şi aducă aminte de poveştile lui.

Lumea mă vede. Numai pe mine, ciuta o port în adânc, ascunsă bine. Lumea mă vede atât cât vreau eu şi cum vreau eu. Nimeni nu va veni să mă întrebe cine sunt şi a cui, nimeni nu se va apropia de mine, atâta vreme cât eu nu doresc asta. Niciun muritor de rând nu poate vedea ciuta. În afară, desigur, de un vânător. Cum este acesta de lângă mine. Dar chiar şi el, cu greu poate zări ceva, rachiul îi orbeşte simţurile şi, oricum, nu se aşteaptă ca fiinţele noastre să dea năvală peste el. Este doar neliniştit. Să-i dăm, aşadar, linişte. Să-i dăm să bea.

– Ai fost, cândva, un războinic, îl provocăm noi, după ce îi oferim încă o ulcică de rachiu.

– Am ajuns până la Ierusalim, oftează vânătorul. Eram tânăr, nici nu cunoscusem femeile pe vremea aceea, când am plecat… eram în suita bătrânului senior, odihnească-l Domnul, trebuia să alerg mereu în urma lui cu un snop de săgeţi, arar lupta cu sabia, prefera arcul pentru că, zicea el, nu suportă putoarea sarazinilor... El mi-a pus arcul în mâini. Cu el am vânat prima oară. Cu el am aflat ce chin şi ce moarte înseamnă femeile…

Ne priveşte rânjind, rachiul clipoceşte în el, umed şi aspru.

– Aleg, de aceea, târfele, continuă el, acestea nu-ţi cer decât bani... sau ceva de haleală. Uneori îţi mai dau mâncărimi sau usturimi… sunt de preferat în locul lanţurilor pe care ţi le atârnă de gât orice altă muiere.

– Spuneai că ai ajuns la Ierusalim, îl întoarcem noi.

– Am ajuns, am văzut cetatea, i-am alungat pe sarazini, am stat acolo doi ani… n-a fost mare lucru. Unii au murit, alţii, nu. Eu am fost dintre cei care s-au întors… Eu şi seniorul ăl bătrân. Care a mai apucat să trăiască atât cât să-l pritocească pe ăsta de-acum. După ce i s-a născut fiul, a crăpat. Zic unii că l-a otrăvit scroafa aia grasă de nevastă-sa… he, he, de-aia curvele sunt mai…

– La Ierusalim…

– Ce pizda mă-tii îi dai înainte cu Ierusalimul? se răsteşte el la noi.

Se întinde peste masă, ne apucă de sfârcul unei ţâţe şi ne strânge până ne dau lacrimile.

– Ce vrei să afli de-acolo, şopteşte el, cine te-a trimis, ce *ştii*, de mă tot întrebi?

– *Ne* doare! scâncim noi.

Ne lasă, adulmecă aerul din nou, ne ascundem cât putem. Nu ne place durerea, încă un motiv să fim aci, lângă vânător, să-l întrebăm, să-l descoasem, să aflăm.

– Ai muian de jidancă, rosteşte el, mă gândesc dacă nu de acolo vii… deşi, pari prea tânără, când am fost eu acolo nici nu te născuseşi… sau… nu cumva crezi că ţi-aş fi tată?

Şi începe să râdă.

– Ai avea vârsta, ai putea să fii… acum treizeci de ani am cunoscut, acolo, şi sarazine, şi ovreice…

– Nu am fost niciodată la Ierusalim, îi spunem noi. Dar am auzit multe despre Cetate. Despre cei care au fost acolo… Am auzit multe. Despre o carte… *Nu te uita că sunt aşa negricioasă, căci m'a ars soarele, fiii mamei mele s'au mâniat pe mine şi m'au pus păzitoare la vii.*

Marina Nicolaev – „Visul unei nopți de vară" (gravură)

Dar via frumuseţii mele n'am păzit'o[1]… Îţi spun ceva cuvintele acestea?

– Nu ştiu nimic despre nicio carte, răspunde el.

Nici nu aveam vreo îndoială că ar recunoaşte. Îl vedem cum umblă pe sub masă la jungher. Îl vedem cum deschide teaca, îl vedem fără să ştie asta. Noi vedem tot ce vrem. Şi mai ştim că nu-i place să lucreze cu tăişul. Preferă arcul, aşa cum a fost învăţat demult. Pentru că, atunci când trimite săgeata, nu vede ochii vânatului. Nu vede privirile vânatului.

– Nu ştiu să citesc, minte el. Tu ştii?

– Nu îţi sunt fiică. Nu îţi sunt nimic din ce crezi tu, ocolim noi întrebarea.

Se ridică brusc, răstoarnă cana cu rachiu şi-şi propteşte hangerul pe gâtul nostru. Iată cum s-ar fi putut încheia povestea noastră.

Afară, dincolo de pereţii de lemn ai hanului, pornise să se însereze, pornise să cadă şi ploaia, muşteriii hanului se încinseseră, vorbeau în devălmăşie, pocneau cănile de lut şi dădeau peste cap rachiu sau vin. Puţine femei erau la mese, cele mai multe dintre ele deja se lăsau mulse de târgoveţi, presimţeau sau doreau o tăvăleală în schimbul căreia ar fi primit ceva. Poate bani. Poate un prunc. Orice. Gestul vânătorului nu a trecut neobservat. Doi ţărănoi au întors capetele privindu-ne. Pentru că aşa am vrut noi, fireşte.

1 Cântarea cântărilor, 1, 5

– Poți să mă tai, dacă asta vrei. La ce ți-ar folosi? Ar sări lumea pe tine, iar a doua zi ai atârna în ştreang. Şi, chiar dacă ai scăpa din ghearele lor, ai deveni un proscris, ai fi fără lege în ținut, ai fi un fugar tot timpul, mai devreme sau mai târziu ai să-ți dorești moartea… ai fi un *vânat*… hăituit, gonit pretutindeni, fără adăpost, aidoma cu jivinele pe care le săgetezi tu. Sunt convinsă că urăşti aşa ceva… Pune jungherul în teacă… Pune-l…

Se supune, cuvintele noastre au fost destul pentru asta. Dar noi ştim că ne-a pus gând de moarte. De aceea zâmbeşte.

– Nimic nu mă poate ține în loc, zice el. Am să plec... uite, am să ies pe uşă, am să mă pierd în noapte, nimeni nu-mi ştie sălaşul, poate doar tu, dacă ai fi o vrăjitoare... asta eşti, o vrăjitoare? Ai să vii după mine? Ai să mă urmăreşti?

Este aţâţat. Aşa cum nu ne doream. Aşa cum nu credeam. Ne-am înşelat în privința lui. Dar avem o scuză, este pentru prima oară când vorbim cu un vânător. Alt aluat față de țăranii de care ne-am lovit până acum. Este întrucâtva aidoma nouă. Sălbatic. Doar trăieşte din carnea noastră.

– Nu asta doream, îi spunem noi. Nu să te înspăimânt... tu simți teamă acum. Mie nu-mi este frică de tine. Sunt o biată femeie. Sigur că am să te urmez. Am făcut drum lung până aici doar să te întâlnesc. Nu am de gând să te scap tocmai acum.

Se trage spre marginea mesei, îşi agaţă de umăr tolba şi se îndreaptă către ieşire, e caraghios, aproape că merge cu spatele. Exact atunci noi vrem să-l vadă toată lumea. Chipuri se întorc spre el, mutre scofâlcite, beţivani cu priviri umede, târfe cărora frumuseţea nu le-a apus, ci doar li s-a ascuns, hahalere flămânde, negustori murdari, dar plini de fală, câteva lepre mărunte. Pe noi nu ne vede nimeni. Pentru că nu vrem asta. Lumea aceea pestriță se uită la el de parcă ar fi ieşit brusc dintre cutele aerului. Unii îşi fac cruce. Alții doar rânjesc.

Deschide uşa grea de lemn. Se pierde în noapte şi în ploaie.

El să fie?

El este, răspunde ciuta. L-ai speriat.

Îl mai judecăm?

L-ai judecat deja. A fost la Ierusalim. A mințit despre Carte. Ce vrei mai mult? Execută-l!

Dar nu ştie nimic. Fii milostivă, ciută...

Mila este pentru milostivi şi supuşi. Urgia este pentru fiare. El nu-i decât o jivină. Mai rău, e un om. Şi a mințit. Are păcatul de la începuturi în el... Ucide-l!

Va lupta.

Vei lupta şi tu.

Şi Cartea?

Ciuta nu mai răspunde. Mă lasă în tăcere. Mă lasă cu gândurile mele, de biată femeie. Ciuta este răzbunarea, eu sunt păzitoarea. Ciuta este blândă, eu sunt crudă şi nemiloasă. Ciuta porunceşte, eu ucid.

Ieşim la scurtă vreme. Potop s-a pornit afară. O noapte bună, spunem noi. Uliţe pustii. Întuneric abia spart de lame subțiri de lumină, scăpate dintre obloanele de lemn ale caselor. Pârâiaşe mocirloase ne lovesc picioarele, suntem dezorientate preț de o clipă, încotro să-l căutăm? Adulmecăm o dâră firavă în aerul umed. Ghicim un drum, ne lovim de un rătăcit, îl îmbrâncim în noroi şi trecem mai departe. Străbatem o uliță îngustă, ne aruncăm veşmintele ca să fim cât mai libere, deşi ne este frig. Suntem o nălucă pentru rarii trecători, o imagine neclară, acoperită repede de ploaie. Îl simțim pe vânător undeva înaintea noastră. La marginea târgului. Într-o casă cu două caturi. Îi simțim frica lăsată în urmă, să plutească în fâşii groase, abia risipită de pânzele de apă care cad din cer... Ascultăm la uşă, sunete slabe vin dinăuntru. Ghicim un foc de curând aprins, ne imaginăm cum arată camera care dă în uliță, un şemineu uriaş, o masă din buşteni tăiați fără noimă, policioare întinse pe pereți, dulapuri aşezate alandala prin încăpere. Scări atârnate de ziduri, scări care duc la etajele de sus. Podele de lemn, negre de la păcura cu care au tot fost frecate. Şi, undeva, printre piesele de mobilier, vânătorul. Îi auzim şoaptele.

– Trebuie să fie pe undeva, trebuie să-ți aduci aminte.

– Eşti mort de beat, îi răspunde o voce de femeie. Nu mi-ai dat nici o carte... Pleacă, o să-mi trezeşti bărbatul...

– Mă piş pe omul tău. Nu înțelegi?! O să ne omoare pe toți, dă-mi cartea, smintito, adu-ți aminte unde ai ascuns-o.

– Nu ştiu nimic, minte femeia, nu ştiu despre ce carte vorbeşti, lasă-mă, pleacă, ai trezit toată casa...

Zgomote se aud de la etaj, o voce gâjâită, de bărbat pus pe harță.

– Cu cine te vorbeşti, femeie?! Unde mi-e oala, că mă taie...

– Cu nimeni, dormi! zbiară aceasta.

Apoi, şoptit:

– Ascunde-te aci şi taci, nu scoate un sunet. În ce belea m-ai băgat!

Paşi grei, pe scări, cineva râgâie. Un clipocit ne dă de ştire că omul şi-a găsit oala. Apoi uşa se deschide şi o moacă turtită scrutează noaptea şi ploaia.

– Ha, ce vreme, mormăie, după care azvârle conținutul pe uliță.

Cât pe ce să ne atingă, câte pe ce să ne vadă. Dar noi nu vrem să ne vadă nimeni. Aşa că ne strecurăm pe lângă el, ne tragem lângă foc, ne ghemuim în spatele unui dulap, exact acela în care s-a ascuns vânătorul. Îl simțim şi suntem sigure că ne simte, la rândul lui. Doar că nu ştie să dea contur la ceea ce simte. De aceea crede că îi este teamă. Se crede îngrozit. O spaimă cumplită îi lichefiază mațele. În acel dulap se simte ca într-o cursă. Şi tot ce e în stare să facă e să lovească. Orbeşte, fără țintă, fără un scop anume. Nu doreşte să ucidă sau doar să înspăimânte, la rându-i. E numai un ghem de instincte, rațiunea i-a dispărut cu desăvârşire. Şi nu asta doream noi.

Iese din dulap, femeia îl priveşte mută, la fel şi bărbatul de lângă ea. Mai mult, scapă oala din mână, se face țăndări, un miros greu se înalță dinspre duşumea.

– Cine dracu' mai eşti şi tu şi de unde-ai răsărit?

Se întoarce spre femeie:

– Tu l-ai pitit acolo, târfă!?

Atât apucă să spună, hangerul vânătorului i-a găsit deja beregata. Se prăbuşeşte lângă cioburile oalei, dar asta nu-l mai deranjează.

− Cartea, mârâie vânătorul. Unde-i cartea?

Femeia îl priveşte fără nici o expresie pe chip. A trecut dincolo de realitate. Nici un gest nu schiţează atunci când tăişul lamei îi străpunge pieptul. Noi privim, încremenite, cele două trupuri. Simţim milă pentru cei doi, nu asta ne era intenţia. Dacă n-am fi fost noi, ei ar mai fi trăit acum.

Ucide-l!
Mai întâi Cartea, să o găsească.
Nu asta mă interesează.
Dacă o va găsi altcineva, vom fi mereu vânate.
Mereu vom fi vânate, oricum.
Taci, ciută...

Marina Nicolaev – „Nostalgia" (gravură)

− Eşti undeva, pe aici, şopteşte vânătorul. Te simt...

Ştim că nu la noi se referă, ci la Carte. De acolo îşi trage el puterea de a ne hăitui. De a ne vedea, de a ne ghici, de a ne dori. Aprinde o feştilă, răstoarnă un cufăr vechi, scociorăşte printre bulendre vechi, deschide scrinuri strâmbe, răstoarnă masa, cercetează pereţii, ba chiar şi duşumelele, ridică un chepeng, un beci întunecat se cască la picioarele sale. Un miros de doage, de butoaie putrede, de mizerii fără nume urcă din adânc. Coboară treptele şubrede, noi stăm şi aşteptăm lângă foc. Ne-ar auzi dacă am porni după el. Ştim că se va întoarce. Atunci vom hotărî ce vom face.

Cartea a fost lăsată să fie pierdută, spune ciuta.
A fost lăsată să o păzim, îi aduc aminte.
Este cuvântul lui Dumnezeu într-ânsa. Toată bunătatea şi puritatea lumii stă în Carte. Toată fericirea pe care o poţi afla în viaţă se ascunde acolo. Nu asta ne doare pe noi, ci că suntem hăituite. Închide-l în beci, aprinde casa, răzbună-te! Ne-a omorât destul!
Aşteaptă, ciută.

Iese din pivniţă. Suntem încântate. A găsit Cartea, o ţine la piept ca pe un trofeu. Noi credem că este vremea să ne vadă. Şi ne zăreşte lângă foc. Face un pas către uşă, suntem mai iuţi decât gândul lui. Ne vede lângă uşă. Se trage către scări. Şi ne vede pe treptele care duc sus. Oriunde se întoarce, suntem noi, aşteptându-l. Ne mişcăm la fel de repede precum privirea lui. Ne-ar lovi cu jungherul. Dar cumpăneşte, ştie că nu-i va fi uşor să ne atingă. Doar dacă nu vrem noi asta.

− Dacă deschid Cartea, te pot ucide, spune el. Numai citind din ea. Dacă mă laşi să plec, nu-ţi voi face nimic.

− Nu pot să te las să pleci. *Vrem* să ne dai ce este al nostru.

Zâmbeşte. Deschide copertele vechi, din lemn parfumat şi ars de vreme.

Trebuia să-l ucizi înainte! Uite ce-ai făcut, acum o să ne termine el, se vaită ciuta.
Nu va face asta, îi răspund. Uiţi că sunt şi femeie? Iar el ne doreşte...

− Am citit despre voi în Carte. Vă ştiu puterile, vă ştiu locurile, cu voi se jucau heruvimii înainte să-i pună Dumnezeu să *apere* porţile paradisului. Voi stăpâneaţi lumea înaintea noastră, a oamenilor. Voi mânaţi norii şi alungaţi furtunile, ne urmăriţi visele, vă adunaţi în codri fără nume, închipuindu-vă că aţi fost lăsate de Creator ca să păziţi... lumea.

− Blândeţea şi puritatea lumii, şoptim noi.

− Da, aşa-i, sunteţi blânde, milostive şi pure, râde el. Şi ce primiţi în schimb? Visele noastre... aşa scrie aici.

Loveşte cu palma în paginile Cărţii. Dacă am încerca să i-o smulgem din mâini, am risca să ne spulbere. Pentru că, o singură privire dacă ar arunca peste primul cuvânt scris acolo, noi am pieri. *Nimeni nu-mi cunoaşte Numele.* Ar rămâne doar ciuta. Pradă uşoară pentru vânător. El ştie asta. Acum se joacă. A mai făcut aşa ceva. Cu altele ca noi. Mai întâi ne-a posedat, abia apoi ne-a vânat. Au mai fost şi alţii înaintea lui. S-au jucat cu noi. Mai devreme sau mai târziu, le-am luat Cartea. Şi am ascuns-o cum ne-am priceput mai bine. Mereu s-a întâmplat să fie găsită de cineva. Şi mereu am fost hăituite. Aşa stă în firea lucrurilor. Să fie găsită. Pentru că lemnul copertelor este făcut din tulpina Pomului Vieţii şi-al Cunoaşterii. Iar paginile sunt din fructele lui. Numai că, să nu uităm, prima dată a gustat o femeie din roadele Pomului.

− Eşti un succub, spune vânătorul. Iar eu am puterea să vă supun.

Ne face semn să ne întindem pe duşumea. Îşi aruncă ţoalele murdare lângă foc, ţine Cartea deschisă, ne ameninţă cu ea. Ne va poseda, aşa cum a mai făcut-o, nu pe

noi, pe altele. Ne întindem, ne desfacem picioarele, îl aşteptăm în noi. Iar el vine, ne gustă, ne soarbe. Focul din cămin arde cumplit, buştenii trosnesc şi scapără scântei, tăciuni sar pe lângă noi. Podeaua a prins să fumege, hainele vânătorului se aprind mai apoi, într-un cerc de foc, flăcări mici şi limpezi se nasc în preajma noastră. El încearcă să scape, îl ţintuim în adâncul nostru dulce, de-acum nu se mai poate rupe din noi. Urlă atunci când focul îl atinge, se zbate, scapă Cartea, mai degrabă o azvârle, încearcă să ne sugrume, ce prostie, nu de mâinile lui sau de foc ne temem noi, pentru că doar fierul şi cuvintele ne pot ucide. De-acuma suntem liniştite. Aşteptăm să se prefacă în tăciune, apoi ne ridicăm, ne eliberăm de cenuşa lui, luăm Cartea şi ieşim în noapte, lăsăm în urmă casa care arde. Curând, tot târgul va fi un rug uriaş. Puţini sunt cei care vor scăpa de urgie. Aşa ne răzbunăm noi.

Unde ai să ascunzi Cartea?
N-am s-o ascund. Am s-o ţin cu mine. Dormi, ciută...

Cartea din care nu avem voie să citim, ci doar s-o păzim, va sta cu noi. Va sta cu mine, de fapt. Sunt Klearinth, femeie-ciută, cocoţată pe un deal, privind în vale cum arde târgul. Sus, în înalturi, străluceşte luna. Am alungat norii, am alungat ploaia. Pornesc la drum căutând un alt târg pe care să-l prefac în scrum. Sau peste care să arunc o molimă. Sau un război. Sau ce voi dori. Pentru că asta mi-e porunca de acum, să am Viaţă şi Cunoaştere la un loc. Adică Moarte.

Laurenţiu Nistorescu

Incidentul de pe Teseractu de Jos

Este prea bine ştiut faptul că nici o întâlnire dintre pământeni şi semenii lor întru raţiune din alte civilizaţii, ulterioară stabilirii contactului-prim, nu se poate desfăşura decât după oficierea ritualului de întâmpinare. Acesta diferă, fireşte, de la civilizaţie la civilizaţie, fiecare dintre entităţile colective alegându-şi o formulă proprie de a-şi expune identitatea – cu binecunoscuta excepţie a bragobrienilor, cărora li se permite să facă orice le trece prin minte, atâta vreme cât nu-şi încolăcesc tentaculele în jurul interlocutorilor. Astfel, ipictioţii sunt recognoscibili prin faptul că, la întâlnirea cu reprezentanţii celorlalte specii civilizate, îşi reconfigurează biocâmpul în formă de astroidă, în vreme ce emberebenii preferă să sară unul în altul, compactându-se până ating starea fluidă şi oferindu-se ca atare pentru baia de purificare a oaspeţilor. Despre ritualurile de întâmpinare ale îglângăilor nu este cazul să vorbim acum, când avem printre noi copii şi femei gravide, dar este, desigur, plăcut să amintim că smârgovenii obişnuiesc să-şi învăluie interlocutorii în plasma lor energonică, asigurând indiviziilor din specii substanţioase un masaj pe cinste, iar fermistonilor înrudiţi o polarizare metamagnetică suficient de durabilă încât aceştia să nu mai aibă nevoie de propulsie suplimentară până la nebuloasa de origine. În ceea ce-i priveşte pe pământeni, fie-ne iertat că mai amintim acest arhicunoscut lucru, elementul definitoriu al întâmpinării exterrilor îl constituie oferirea unui platou cu mititei preparaţi, dintr-o preocupare pentru compatibilitatea metabolică a interlocutorilor care a stârnit admiraţia tuturor celorlalte specii, din carnea făpturilor inferioare aduse chiar de oaspeţi. Muştarul, în schimb, este furnizat exclusiv de uzinele terestre, cererea pieţei ajungând în prezent atât de mare încât, cu toată opoziţia coloniştilor instalaţi pe Titan, s-a trecut la amenajarea acestui satelit saturnian ca terramuştărie, proiectul urmând – am fost asiguraţi – să fie finalizat în această toamnă, înainte de prima ediţie a cosmoviadei.

Un singur incident a umbrit lungul şir de succese al astrodiplomaţiei mititeilor, cum a ajuns să fie cunoscut obiceiul pământean de a negocia în jurul unei mese de protocol. Mă refer, este cazul să discutăm deschis şi despre acest lucru, la incidentul de la Teseractu de Jos, baza pe care inginerii noştri au construit-o la opt ore-lumină dedesuptul Polului Sud, pentru a-i primi pe exterii sosiţi în scopuri comerciale sau turistice în sectorul terestru de univers. Astfel, Teseractu de Sus, construit la o distanţă egală deasupra Polului Nord, dar care are o capacitate de recepţionare a fluxurilor de teleportare mult mai mică, pentru că a fost primul construit, a rămas să fie folosit exclusiv în scop diplomatic – pentru această separare de funcţii rămânând să fim recunoscători sindicatului femeilor de serviciu, care au motivat că nu pot merge în fiecare dimineaţă de la un pol la altul, pentru că nu le încape teul în modulul de zbor. Din această cauză, pe Teseractu de Jos s-a introdus autogospodărirea, or, cum cei mai mulţi experţi în dialogul interplanetar considerau că e sub demnitatea lor să cureţe dârele mucilagene lăsate pe podea de vizitatorii de pe Tau Schmeck, companiile multiplanetare au fost nevoite să angajeze în comisiile de întâmpinare şi studenţi stagiari. Acesta era statutul lui Gogu şi Shoni – nu le vom spune numele întregi, pentru că acum se află în programul de ascundere a gafeorilor – dar trebuie să spunem că băieţii şi-au făcut bine treaba de fiecare dată, respectând întru totul indicaţiile robotului din turnul de recepţie. În plus, cei doi îşi făcuseră un bun renume printre vizitatori, mai ales printre dividoteci, care se spărgeau de râs la propriu când băieţii începeau să râgâie, iar după ce se reconstruiau, încurcându-şi inevitabil componentele între ei, semnau orice contract fără obiecţii, pentru că nu mai ştiau de ce au venit.

În ziua aceea, însă, pe Teseractu de Jos era aşteptat să sosească un reprezentant al speciei dominante de pe Lăţilungilia. Aţi văzut probabil documentarul, este vorba de fiinţele acelea filiforme, care trăiesc în ghemuri şi a căror viaţă socială se manifestă prin nesfârşite înnodări şi deznodări, iar comunicarea – se credea pe atunci – prin vibraţii şi schimbări de culoare. Când pe platforma de recepţie şi-au făcut apariţia două făpturi şerpoide, Gogu a fost puţin nedumerit şi a solicitat explicaţii de la robotul coordonator, care a derulat mesajul întreg: împreună cu moştenitorul Marelui Nod, se spunea în mesaj, fusese trimit şi animalul de companie al acestuia, o făptură inferioară pe care nativii de pe Lăţilungilia o foloseau să se încolăcească în jurul ei ca să se deplaseze mai uşor. Animalul, se mai preciza în mesaj, era deja la vârsta sacrificării, când oricum ar fi fost destinat consumului pe planeta de origine, iar cum vestea despre virtuţile mititeilor ajunsese şi la urechile lăţilungilienilor (mă rog, e un fel de-a spune), Marele Nod solicita respectuos să fie preparat în acest mod şi retrimis acasă cu un adaos corespunzător de muştar terestru. Băieţii se aşteptau la asta, aveau şi grătarul pregătit, drept pentru care au cerut voie, prin semne, şerpilianului oaspete, care – aşa au crezut ei – le-a îngăduit să treacă la treabă prin faptul că şi-a schimbat culoarea din cenuşiu în verde pal şi a vibrat ca o coardă de pian. Ca să fie sigur, Shoni a sunat şi un coleg de facultate angajat pe Teseractu de Sus (avea relaţii, dar asta-i altă poveste), care i-a confirmat că numai fiinţele inteligente de pe Lăţilungilia îşi pot schimba culoarea, astfel că, nemaiexistând nici un dubiu, a pus kukta pe foc, în timp ce Gogu a tranşat cu cunoscuta-i dexteritate animalul şi, după ce au scos carnea de la fierberea profilactică, au preparat nişte mititei de să-ţi lingi degetele, au pus marfa pe platforma de teleportare şi au expediat-o către Marele Nod, păstrând o porţie-eşantion, aşa cum cerea regulamentul. Când erau gata să treacă la măturat, băieţii au promit din nou un apel de la colegul lui Shoni de pe Teseractu de Sus. Avem transcriptul convorbirii, aşa că-l redăm întocmai: „Băi, fiţi atenţi, prospectul pe care ni l-au trimis ăia de pe Lăţilungilia mai avea o pagină, scrie aici că eticheta de la ei cere ca membrii familiei Marelui Nod să nu-şi schimbe culoarea şi că, atunci când vor să comunice, o fac prin inducerea vibraţiilor în animalele de companie… Apropo, oaspetele nostru face turul de onoare singur, că văd că şi-a lăsat căluţul pe platformă… Lasă, nu-mi răspunde cu gura plină”.

Tony Chester

Poveşti de adormit copiii

Optzeci şi şapte de ani, se gândi, oprindu-se pe a şaptea treaptă, înseamnă o vârstă a naibii de înaintată pentru îngrijirea copiilor. Iar treisprezece ani e prea mult pentru a fi îngrijit. Bătrânul îşi reluă urcarea treptelor şi, în cele din urmă, se întrebă dacă nu cumva erau amândoi prea în vârstă pentru spus şi ascultat poveşti înainte de culcare.

Totuşi, copila avusese o zi grea. Îşi amintea prea bine cruzimile copiilor, trecute prea adesea cu vederea. Da, îşi amintea… că toate erau prostii. Micii ticăloşi perverşi, din toate generaţiile, ştiau cu toţii prea bine că vorbele răneau mai tare decât pumnii; în fond, nu ştiuse şi el, la rându-i? Asemenea fapte de cruzime, ignorate în aşa fel încât povara vinovăţiei să nu rupă, de timpuriu, spinarea adultului în care s-a transformat copilul. Ce plăcere putea fi în frângerea inimii unei fetişcane prin aluziile frecvente privind urâţenia ei? Jane nu ceruse niciodată să se nască într-un oraş unde era obligatoriu să te numeri, literalmente, printre cei frumoşi. N-avusese nicio şansă, având în vedere moştenirea sa genetică. Dar poate că mai rău decât orice era că nu-şi putuse alege părinţii, pentru că aceştia, prin refuzul lor de a-şi consola copilul după o astfel de zi, erau mai răi decât toţi. În loc de asta, ei înşişi oameni frumoşi, se duseseră la o petrecere, împreună cu alţi arătoşi, lăsând-o pe Jane cu un bunic prea bătrân ca să mai îngrijească de copii.

Camera lui Jane era călduroasă, remarcă el. Nu ca majoritatea camerelor în care vieţuise el în copilărie. Fetiţa stătea în pat, privindu-l răbdătoare, peste pătură, cu un chip de departe mult prea serios. Bătrânul se grăbi să traverseze încăperea spre ea şi-o îmbrăţişă, sărutând-o în acelaşi timp, ca să-şi conserve forţele. N-avea niciun sens să se aplece de două ori.

— Aşadar, ce ţi-ar plăcea să asculţi? o întrebă cu glas uşor, numai un susur.

— O poveste născocită, te rog, nu una scrisă.

O spusese cu o hotărâre la fel de clară cu care stăpânise el maşini, femei şi băutură. De fapt, era încântat să audă asta, cu toate că se încruntase. Un sentiment absurd de mândrie nedorită îi urcă în piept.

— Bine, anunţă el. Cred că se poate.

Jane se lăsă pe spate, cuibărindu-se în pernă. Departe de a fi destinsă, atenţia-i era concentrată, iar privirea – fixată asupra tatălui mamei sale.

— A fost odată ca niciodată…

— Îţi baţi joc de mine.

Jane se exprima cu suspiciune californiană.

— Cine spune povestea asta?

— Iartă-mă.

— A fost odată ca niciodată un sătuc aflat undeva, hăt, departe, unde-a venit un vizitator. Însă oamenii din sat, n-au fost prea încântaţi să-şi vadă oaspetele, ceea ce era cam ciudat, dacă te gândeşti că erau pierduţi în mijlocul codrilor. Adică nu prea aveau ei parte de vizitatori în fiecare zi. Mă urmăreşti?

Jane dădu din cap, stenografiind vorbele bătrânului. Comunicau ciudat de uşor, remarcă el, ceea ce nu făcea decât să confirme ce spusese el întotdeauna: cele mai bune poveşti depănate sunt cel mai bine ascultate.

— Ei, motivul pentru care nu se aprinseseră cu toţii de încântare era că oaspetele lor era un vrăjitor…

Făcu o pauză, aşteptând ca Jane să exclame, exasperată: „Oh, las-o baltă!" Nu se întâmplă asta. Îşi drese glasul, ca să acopere tăcerea, dar era limpede că fusese prins cu mâţa-n sac, încercând s-o anticipeze. O fi ea urâtă, îşi spuse, dar în mod sigur nu era proastă.

— … şi ştiau că-i vrăjitor pentru că purta o pălărie ascuţită, cu stele pe ea, îl sili Jane să-şi ducă mai departe ideea, arcuindu-şi o sprânceană cât a lui Spock de mare.

Cum regulile fuseseră stabilite, continuă:

— Aşadar, nu ştiau absolut nimic despre vrăjitor, însă aveau convingerea bizară că, de fapt, era aducător de NECAZURI. Cu toate că nici nu pusese încă piciorul în sat şi nu vorbise cu nimeni, oamenii hotărâră să-i vină de hac. Eu, unul, aş crede că era o idee tare nepotrivită, dar, cum n-am fost acolo, n-am avut cum să spun ceva. Trebuie doar s-o spun aşa cum s-a întâmplat, aşa că să nu mă învinovăţeşti pe mine dacă va fi niţel cam… neplăcut.

Făcu o pauză de efect, fără a se aştepta însă la o reacţie din partea fetiţei capabile să vadă *Exorcistul* la cablu oricând voia ea.

— Aceşti săteni s-au decis că trebuie să-i facă vrăjitorului de petrecanie împreună, neîndrăznind să se gândească la faptul că niciunul din ei n-avea destul *chutzpah** ca s-o facă singur, aşa că au luat-o cu toţii la trap în direcţia unde se afla vrăjitorul, în pădure. Erau vremuri pretehnologice – pronunţase cuvântul „tehnologice" – şi n-aveau cu ei decât topoare şi sape şi altele din astea. În vreme ce un grup de săteni se apropia din faţă, pentru a-i distrage atenţia vrăjitorului, unul dintre ei a dat ocol prin spatele copacilor, cărând un topor pentru tăiat lemne. Ei, bine, oamenii l-au salutat pe vrăjitor şi, când acesta a rămas cu spatele întors la ei, individul şi-a ridicat toporul şi i-a înfipt lama în spinarea lui. Desigur, vrăjitorul a căzut, dar nu era mort încă. S-a ridicat şi-a luat-o spre ei, târându-se pe coate, şi i-a privit fix pe fiecare în parte, drept în ochi – toţi păreau la fel – şi le-a spus: „Vă blestem, vă blestem, vă blestem", de trei ori, îţi dai seama, apoi: „Veţi veni la cadavrul meu şi vă veţi milogi să revin la viaţă, dar n-am s-o fac decât atunci când

* Tupeu, nerv, în idiş (n. tr.)

veți deveni cele mai jalnice creaturi de pe Pământ. Îmi veți cerși iertarea în genunchi.” Pe urmă și-a dat duhul, dar a fost mai mult ca și cum el ar fi vrut asta, și nu din cauza loviturii de topor. Sătenii au luat-o la fugă, lăsând hoitul acolo unde era, iar în noaptea aceea niciunul dintre ei n-a putut dormi. Dimineața, lucrurile nu păreau să fie chiar atât de rele. Niciunul nu pățise nimic, iar recolta și animalele lor erau la locul lor, sănătoase, din câte-și puteau da ei seama. Pe la amiază, și-au pus baubaul pe fugă, iar până la sfârșitul săptămânii, uitaseră aproape tot ce făcuseră, așa cum oamenii când sunt vinovați. Apoi, la o săptămână după moartea vrăjitorului, a început… Prima dată, a fost doar un „aperitiv” din cele Zece Plăgi. Au venit lăcustele și le-au mâncat toată recolta; broaștele le-au spurcat sursa de apă, copiii li se nășteau morți; femeile au început să aibă sorocul de nestăvilit, și tot așa. Iar asta s-a întâmplat doar în prima săptămână, pentru că după aceea lucrurile au devenit foarte ciudate. Unii s-au îngrășat peste măsură, cu toate că nu mâncau, alții rămâneau sfrijiți, deși hăpăiau tot, ca porcii; unii au început să aibă tot felul de vedenii nebunești, alții, să se transforme în animale, alții au îmbătrânit repede, iar alții au dat în mintea copiilor. În cele din urmă, în cea de-a treia săptămână, oamenii au început să dea vina unii pe alții pentru cele ce se întâmplau, iar acuzațiile zburau în toate părțile. Apoi, au fost gata-gata să se omoare unii pe alții. În acel moment, un bărbat s-a ridicat și le-a cerut sătenilor să ia aminte la vrăjitorul pe care-l omorâseră. Ei bine, s-au uitat unii la alții, plini de milă și furie pentru semenii lor, și și-au amintit ceea ce încercaseră din toate puterile să uite. Spinările li s-au încovoiat de vinovăție și s-au dus în pădure, ca să găsească trupul vrăjitorului. Era chiar acolo unde-l lăsaseră, neatins de animale de pradă sau mâncătoare de hoituri, lucru care, nu mai trebuie să-ți amintesc, era foarte ciudat pentru un cadavru rămas neîngropat în pădure. Unul câte unul, oamenii s-au apucat să se roage de vrăjitor, să-l plângă și să se milogească de el pentru a-l îndupleca să revină la viață. Le trebuiră două zile și două nopți până să obțină reînvierea lui, dar, în final, vrăjitorul se mișcă, iar rana de la spate i se vindecă și se ridică în picioare să-i vadă pe sătenii prosternați. Așa că, normal, primul lucru pe care-l întrebă este dacă le pare rău pentru ce-au făcut, și, desigur, cu toții spun că da și-au mai plâns puțin, de parcă lacrimile ar fi putut dovedi cât de rău le pare. Și-i mai întrebă dacă vor ca lucrurile să fie ca înainte și cu toții au răspuns că, da, sigur că vor, și cad în genunchi, implorându-l să-i ierte. Și tot ce-a trebuit să facă a fost să le spună: „Vă iert, vă iert, vă iert.” Și toate-au fost bune și frumoase. Chiar în spatele vrăjitorului era un bărbat rugat de săteni să fie acolo în acel moment, având în vedere că nu fusese prea afectat de blestem. Și acest om avea un topor. Și văzând că totul revenise la normal, a ridicat toporul și l-a omorât pe vrăjitor, zburându-i capul pentru ca, de astă dată, să nu-i mai poată blestema. Iar oamenii s-au întors în satul lor și-au trăit fericiți până la adânci bătrânețe.

Marina Nicolaev – „Umbra visului” [2] (gravură)

Bunicul lui Jane se lăsă înapoi în scaunul său, satisfăcut, și se uită la Jane, să vadă dacă și ea era încântată. Așa că se arătă, întrucâtva, surprins să vadă pe fața ei cea mai furioasă expresie pe care i-o putea arăta bunicului ei. Nervoasă, dar și prinzând ușor înțelesul poveștii, fata îi spuse:

– Așadar, oamenii sunt răi, nu? Și nici n-ar trebui să-i iau în seamă când mă scot din sărite, pentru că *știu* că sunt răi? Ăsta nu-i un răspuns, bunicule, și nici n-a fost vreodată. Ar fi trebuit să știi.

Într-adevăr, o știa și el. Comportamentul majorității oamenilor era intolerabil, dar cine ar fi putut hotărî cine-i vinovat și cine nu? Și, dacă nimeni nu putea fi judecător, singura alternativă rămasă era ca toți să se justifice unii pe alții. În acest mod, micile cruzimi și actele antisociale puteau continua nepedepsite. Își aminti de o carte cu benzi desenate de prin copilăria lui, în care un vizitator extraterestru, sosit pe Pământ, este ucis din cauza aspectului său, doar pentru ca ucigașii lui să afle că venise cu intenții pașnice. Aceeași problemă. Dar unde se termină justificările și unde începe educația? În cărțile de benzi desenate și în poveștile de dinainte de culcare?

— Îmi pare rău, Janie, am să-ți spun altă poveste.

Jane se cufundă mai mult în patul ei, cu pleoapele închizându-i-se încet, formând nişte perdele discrete peste urmele de furie rămase în ochii ei. Bunicul îşi drese glasul, flegma acumulată în aproape şaptezeci de ani de fumat făcându-l să sune ca un horn hodorogit. Un zgomot mai degrabă reconfortant la vârsta lui.

— A fost odată ca niciodată, undeva, într-o pădure, un fermier care se plimba împreună cu băieţelul său. Şi, tot, plimbându-se ei, au ajuns într-un luminiş. În mijlocul luminişului era un bolovan, iar pe el stătea un bărbat. Băieţelul, fiind cam precoce şi ştiindu-se în siguranţă cu tatăl său, i-a strigat un salut omului. Neprimind niciun răspuns, băiatul a strigat din nou. Acelaşi rezultat. Ei bine, atunci tatăl băiatului l-a apucat de umăr şi i-a spus că bărbatul *nu-i putea* răspunde. Când băiatul a întrebat de ce, tatăl său i-a spus următoarele: „Acesta-i Bărbatul-Care-A-Uitat. Stă acolo de mai mult timp decât îşi poate aminti cineva. Era acolo pe când eram eu copil, iar tatăl meu mi-a povestit că era acolo pe când era el *copil*, şi-aşa mai departe. Legenda spune că, pe vremurile de demult, a ofensat un zeu, chiar în această pădure. Zeul era puţintel cam sărit şi avea un stil dubios de a-şi exprima mila. Vezi tu, l-a lăsat pe om să afle că va fi pedepsit şi i-a oferit libertatea de a-şi alege singur pedeapsa. Dacă era corespunzătoare, atunci aceea avea să-i fie soarta; dacă nu, atunci zeul se va gândi el însuşi la o pedeapsă de mii de ori mai cumplită decât coşmarurile sale şi i-o va da pe aceea în loc.” Ei bine, băiatul a fost cucerit de poveste, iar el şi tatăl lui s-au aşezat în poiană pentru sfârşitul ei.

Bunicul lui Jane observă că şi Jane era destul de captivată. Însă ochii ei erau şi mai închişi, cu doar o mică deschizătură între pleoape.

— Fermierul i-a spus fiului său: „Atunci bărbatul s-a gândit puţin şi l-a întrebat pe zeu: oare nu mi-ai putea permite să uit întâmplarea cu totul, în cel mai mic detaliu? Zeul i-a luat spusele întocmai. I-a îndeplinit cererea şi l-a trimis să-şi vadă de drum, însă bărbatul tot şi-a amintit întâmplarea. Ei bine, n-a putut s-o înţeleagă. O vreme, asta nu l-a deranjat. Dar soarta a făcut ca, peste câteva zile, el şi un grup de prieteni de-ai lui să se adune şi să vorbească despre vremurile de altădată. Cineva l-a întrebat care e cea mai veche amintire a sa. El a întors întrebarea pe toate părţile, iar prietenii lui au văzut că îl apucă spaima, până când le-a mărturisit că nu-şi mai amintea nimic de dinainte de cea de-a paisprezecea zi de naştere! Îşi uitase paisprezece ani de viaţă.” Băiatul fermierului şi-a îmboldit tatăl să continue, iar acesta adăugă: „Povestea nu s-a încheiat acolo. Foarte curând, bărbatul nu şi-a mai amintit nimic de dinainte de cea de-a douăzeci şi una aniversare şi, destul de repede, a uitat totul până la vârsta de treizeci de ani, adică vârsta sa. După o vreme, îşi amintea numai ce se întâmplase cu două luni în urmă, apoi două săptămâni, apoi două zile. Până la urmă, a uitat totul. Trebuia să-şi amintească propriul nume în fiecare zi şi să poarte cu el o hartă pentru a putea găsi, seara, drumul spre casă. Într-o zi, s-a trezit şi-a uitat ce să mai facă. Uita prezentul.”

Dinspre aşternuturi pluti un „uau!” slab, luptând cu gravitaţia pentru a se putea face auzit şi de urechile bătrânului.

— „Şi lucrurile nu s-au oprit nici aici”, reluă bunicul povestea spusă de fermier băiatului său. „Uita unde trebuie să fie, uita zilele de naştere ale oamenilor, uita înţelegerile pe care le făcea înainte de a le încheia. Într-un cuvânt, uita şi ceea ce nu se întâmplase încă. Cumva, nu ştiu cum, dar cât timp a mai fost în stare să meargă, a ajuns în această pădure şi s-a aşezat pe-o piatră de-acolo, dar tot nu s-a putut opri din uitat. A uitat să mănânce, să respire şi, în cele din urmă, a uitat să moară. Şi lucrurile nu s-a oprit nici aici, pentru că a uitat să se descompună, a uitat să se ude în ploaie, a uitat să se coacă la soare. Din câte se ştie, uită lucruri şi acum, şi aşa va fi pentru vecie.” Odată ce şi-a terminat povestea, fermierul l-a duse pe băiat acasă, însă acesta nu putea să nu-şi facă griji din cauza ei. După o vreme, copilul s-a gândit că trebuie să facă ceva, pentru că, după părerea lui, pedeapsa dată bărbatului din pădure era incorectă. A aşteptat până când tatăl său s-a vârât în pat, apoi s-a strecurat afară din camera lui şi-a mers în camera de zi. Acolo a luat puşca de pe perete a tatălui său, a încărcat-o cu un glonţ şi-a ieşit să-l caute pe bărbatul de pe bolovan. Îşi făcuse el o idee cum că era nepotrivit ca, drept pedeapsă, zeul să nu-i permită niciodată acelui om să moară, aşa că se hotărâse să se ducă la el şi să-i curme suferinţele, cu toate că era sigur că omul uitase şi despre ce suferinţe era vorba.

— Ce s-a-ntâmplat? se auzi un glas venit de la marginea somnului.

Bătrânul se aplecă înainte şi şopti la urechea nepoatei sale:

— *Am uitat.*

Iar Jane răspunse:

— Ce prostie… de undeva, de foarte departe.

Apoi fata zâmbi dintr-o amorţeală înşelătoare. Şi ştiţi, era destul de drăguţă...

Traducere de Silviu Genescu

Duşan Baiski

Vinamericanu şi micul său verde

Un fior străbătuse atunci întreaga suflare: moş Lae confirmase ceea ce gândiseră cu toţii. Până mai ieri, dangătele clopotelor mănăstirii din apropiere nu urcaseră şi nu coborâseră niciodată dealurile până-n sat. Nici moş Lae, nu fusese vreodată dat la televizor. Nici măcar nu avusese televizor. Însă ceea ce conta era faptul că el, Lae, era cel mai bătrân din sat şi, mai mult decât atât, cel de-al doilea mare război pe lume îl prinsese dincolo de Mureş, la unguri, în gara feroviară din Măcău, unde văzuse cum jidovii jerpeliţi îi înjunghiau pe cei ferchezuiţi, fiindcă soldaţii-i mânau pe toţi grămadă în vagoane de marfă şi nu de călători. Şi tot Lae povestea toamna şi numai toamna, când era cinstit dându-i-se prima ştamplă de ţuică pentru a vedea dacă era sau nu cazanul reparat cu plumb ori cupru, cum aşteptaseră el şi moşii săi să vină americanii. N-au ajuns americanii, fiindcă aceştia i-au trimis în locul lor pe ruşi. De-atunci, i se şi spunea Vinamericanu.

A fost singura dată când auziseră oamenii în sat clopotele mănăstirii. Iar de-aici n-a mai fost mult până li s-a cuibărit în minte cum că a fost totul aievea. În cele din urmă, au dat întâmplarea uitării. Numai că de clipa cu pricina se lega totul, a conchis, patriarhal, Vinamericanu. De-atunci, an de an, cireşul lui Marian, cel mai bătrân cireş din sat, era ciufulit sistematic de hoarde întregi de grauri. Iar dinspre munţi, cât era vara de lungă, se porneau zilnic furtuni uscate, cu fulgere şi trăsnete. Iar ploaia tot nu venea, spre disperarea crescătorilor de melci.

Şi totuşi, oricât s-ar fi străduit popa Menu să-şi convingă enoriaşele mai zeloase cum că dangătele n-au fost decât o închipuire, în sat au început să circule felurite zvonuri.Cum că moş Lae este un mare mincinos. Că nu a fost la Măcău, ci doar până la Cenadul de dincoace de Mureş iar de evrei auzise de la informatorii şefului de jandarmi din Cenad, care lucrau pământul dincolo de Mureş. Apoi cum că nu avea cum să fie nici la Cenad, că Cenadul era prea departe. Că moşul e un mare mincinos şi chiar un afemeiat notoriu, care s-a dat până şi la doamna preoteasă, care fusese învăţătoarea unuia dintre fiii săi. Că de la atâta citit moşul s-a prostit la cap. Iar de la prosteală şi până la a i se năzări cum că auzise dangătele clopotelor mănăstirii nu a mai fost mult. E drept că treaba asta din urmă era rostită cu jumătate de glas, la ureche de vecină, deoarece nu fusese singurul care auzise clopotele. Însă nu voia nimeni să recunoască, asta pentru a nu fi pus în aceeaşi oală cu Vinamericanu.

Numai că întâmplatul s-a întâmplat. După slujba de duminică, după ce enoriaşele s-au dus glonţ acasă să termine supa, iar bărbaţii la birtul lui Avram la o ştamplă de adevăr, de undeva s-a iscat zvonul că vin americanii.

- Lae trebuie să ştie!, strigă Criglă, birtaşul.

Cei prezenţi se priviră îndelung unii pe alţii. Apoi, ca fulgeraţi, se ridicară şi ieşiră pe uliţă. Ideea nerostită, însă gândită de toţi, era să-l găsească pe Vinamericanu. Care le putea oferi o explicaţie cât de cât acceptabilă întrebărilor lor încă nerostite.

- Ăsta iar o să ne mintă!, proclamă Fiţko, singurul ungur din sat.

Nu-i răspunse nimeni. De parcă nici n-ar fi fost de faţă. Numai că un observator neutru ar fi observat pe chipurile lor încrâncenarea speranţei într-un adevăr de prea multă vreme aşteptat.

- E la cireşul lui Marian – le zise Ghiţă Ciungu, lovindu-şi tâmpla cu degetul, semn că Vinamericanu se prostise de-a binelea.

- Moşul se preface – decretă popa Menu şi ceilalţi dădură aprobator din cap.

- Şi dacă are moşul dreptate? - mormăi careva din mulţime şi în clipa aceea, ca la o comandă nespusă, oamenii grăbiră pasul.

- Vin americanii, maică? - îi întrebă pe drum mătuşa Frosa, singura văduvă din sat, şi li se alătură.

- Da’ mergeţi şi voi mai încet, copii, că dacă au venit cu adevărat, n-or mai pleca – bombăni, la capătul alaiului, moş Dandu.

- Uitaţi un nor verde!, strigă un puştan.

Mulţimea se împletici pentru moment, dar îşi continuă drumul. De deasupra caselor se ţinea coroana cireşului lui Marian.

- Da’ ce verde-i cireşu’! - se minună Ghiţă Ciungu.

Ajunsă în dreptul pomului, lumea se opri. Vinamericanu era într-adevăr sub cireş, chircit, mormăind. Şi mângâind iarba.

- Unde-s americanii? - întrebară câţiva în cor.

Vinamericanu dădu din umeri. Apoi se ridică, ţinându-şi palmele căuş şi-şi privi radiind consătenii.

- Au venit... ei... ăştia... ex... e...

Atunci văzură oamenii în palmele bătrânului ceva mic şi verde, ceva ca un copilaş gol şi tare agitat.

Liviu Radu

Un pitic cu sculă mare

Şeful poliţiei, un individ între două vârste, cu chelie şi îmbrăcat într-o uniformă mototolită, se uita la noi ca şi cum ar fi vrut să-şi dea seama în ce fel voiam să-l fraierim. Îşi drese glasul şi întrebă, prefăcându-se nepăsător:

— Şi ce ziceai că vrei să faceţi?

— Vrem să prezentăm la bâlci un automat. Unul care joacă şah, i-am răspuns eu.

Poliţaiul mă privea ca şi cum n-ar fi fost convins că sunt în toate minţile. Cam la fel mă priveau adjunctul său – un individ tinerel, cu muşchi care abia îi încăpeau sub cămaşă – şi blonda frumuşică din spatele biroului plin cu hârţoage.

— Ascultă, domnule…

— Serafim, m-am grăbit eu să-i amintesc cum mă numeam.

— Domnule Serafim, nu cunoşti legile din ţara asta? N-ai auzit de interdicţiile privind deţinerea, folosirea şi prezentarea în public a automatelor de dinainte de Vremea Schimbării?

— Domnule şef, am oftat eu, credeţi că dacă aş avea un automat adevărat şi funcţional aş veni cu el la bâlciul din urbea voastră pădu… minunată, în loc să-l vând vreunui boier amator de ciudăţenii din bătrâni?

— Cam aşa gândeam şi eu, oftă poliţaiul şi-şi şterse sudoarea de pe frunte cu un ştergar cu motive naţionale, pe care-l luase de pe biroul lui.

Pe biroul ăla, în afară de ştergar, mai erau o pereche de cătuşe, o sticlă goală şi o ulcică smălţuită (în care se afla, probabil, ce fusese în sticlă înainte ca aceasta să fi fost golită).

— Şi atunci cum joacă şah automatul tău? întrebă el şi, fără să aştepte răspunsul meu, trase o înghiţitură din ulcica lui.

M-am mulţumit să fac un semn către însoţitorul meu.

— Aha! exclamă poliţaiul şi rânji, încântat (probabil pentru că primise o explicaţie care se potrivea cu experienţa sa de viaţă şi cu părerea pe care şi-o formase despre mine). Înţeleg. Amicul tău se ascunde în interiorul automatului şi-l manevrează de dinăuntru... Interesant! Şi joacă bine?

— Dacă n-ar juca bine, cum ar crede lumea că are de-a face cu un automat? m-am mirat eu.

— Bine, gâfâi şeful poliţiei şi mai trase o duşcă. Minodoro, scrie-le o autorizaţie, pe toată durata bâlciului. Un franc pe zi, plăteşti la caserie, adăugă el, către mine.

— Şi unde-i caseria? m-am interesat eu, bucuros (scăpasem mai iute şi mai ieftin decât mă aşteptasem).

— Chiar în faţa ta, îmi explică poliţistul cel tinerel. Îi dai banii Minodorei, iar ea îţi dă autorizaţia.

Femeia se apucase deja de treabă şi scria de zor pe o bucată de hârtie, înmuind din când în când tocul în călimara din faţa ei.

Am scos punga din buzunar şi am numărat câteva monede argintii, pe care le-am aşezat pe marginea mesei. Apoi am aşteptat să termine de scris. Toţi aşteptam.

Şeful poliţiei aruncă o privire spre Kruntz (se holbase îndelung la el când intrasem în încăpere), apoi zise, în dorul lelii, ca să zică şi el ceva şi să treacă timpul mai uşor:

— Când eram copil ştiam o poezie: *Un pitic cu… aia mare*...

— Poezia aia era despre mine, spuse Kruntz, şi toţi se uitară, surprinşi, la el.

Aşa făceau toţi cei care îl auzeau pentru prima oară vorbind. Pentru că piticul avea un glas puternic, de bas, un glas care sugera că proprietarul său avea o înălţime de cel puţin doi metri – şi o lăţime cam la fel.

— Da, răspunse Kruntz mirării oglindite pe chipurile celor din secţia de poliţie. Sunt pitic, dar am o sculă mare. Însă n-o arăt oricui. Dacă doamna e curioasă…

Minodora se înroşi un pic şi începu să se hlizească – fără să pare supărată, ci mai degrabă amuzată. Şi şeful poliţiei părea amuzat. Numai poliţistul cel tânăr se îmbufnă subit, se încruntă şi se răţoi:

— Voi, circarii ăştia care veniţi la bâlci nu vă cunoaşteţi lungul nasului! Fiţi politicoşi şi respectuoşi, dacă nu vreţi s-o încurcaţi!

— Îmi cer scuze, spuse Kruntz cu glasul lui cel grav. N-am vrut să fiu nepoliticos. Am răspuns la o glumă cu o altă glumă. Nu vrem să supărăm pe cineva…

Şeful poliţiei îşi şterse din nou fruntea transpirată, apoi spuse cu voce liniştită:

— Bogdan nu prea simpatizează străinii care vin pe capul nostru. Unii dintre ei fac tot felul de prostii. Dar dacă o să vă vedeţi de şahul vostru, n-o să vă deranjeze nimeni.

— Mulţumim, domnule şef, am spus eu, mulţumit că totul se terminase cu bine. Iată nişte bilete gratuite la spectacolul nostru, pentru dumneavoastră şi familile dumneavoastră…

Am împărţit biletele, am luat autorizaţia, am făcut o plecăciune şi l-am împins pe Kruntz afară din încăpere. Când am ajuns pe coridor i-am tras una după ceafă.

— Să fii atent ce vorbeşti, cum vorbeşti şi cu cine vorbeşti! m-am răţoit eu.

— De ce te superi, maestre? s-a mirat el. Sunt convins că Minodora abia aşteaptă să-i arăt cât sunt de dotat…

I-am mai tras una şi ne-am văzut de treabă.

Ne-am dus la bâlci, am arătat supraveghetorului desemnat de primărie autorizaţia de la poliţie, iar el ne-a stabilit locul în care să ridicăm cortul. Un loc bun, având în vedere că eram printre primii sosiţi şi că-i strecurasem o monedă argintie în palmă…

Am adus căruțele și ne-am instalat. Costică și Marin au dus greul, ca de obicei, dar am trudit cu toții, începând cu mine și terminând cu Kruntz și cu Filofteia (cunoscută în toată lumea bâlciurilor drept Frumușica Filo). Spre seară, treaba era terminată: ridicaserăm cortul, instalaserăm băncile (pentru o sută de spectatori plătitori, pentru că, de-ar fi fost mai mulți, n-ar fi văzut nimic din jocul de șah – că oamenii nu plăteau doar să se zgâiască la ecranul de pânză pe care proiectam imaginea tablei de joc, ei voiau spectacol, voiau să vadă cum automatul apuca piesele cu cleștii ce-i țineau loc de mâini și la muta pe un alt pătrățel…) și casa pentru bilete.

Ne-am dus să mâncăm la birtul din apropiere, mai mult ca să fim văzuți, pentru că mai aveam merinde în traistă. Însă ne săturaserăm să ne îndopăm cu brânză și slană, iar pita se cam întărise pe drum... și voiam și noi o bere rece, abia scoasă din beci... așa că am hotărât de comun acord să mai sacrificăm o monedă (în principal pentru că scăpaserăm destul de ieftin până atunci și am considerat că meritam cu toții o mică răsplată…).

După cum ne așteptam, birtul era plin cu tot soiul de indivizi veniți la bâlci să vândă diferite chestii sau să ofere distracții cumpărătorilor, dar se aflau și destui

localnici dornici să afle ce aveau să vadă a doua zi. Am făcut tărăboi, Kruntz s-a dat în spectacol, Filo a aruncat priviri focoase în toate părțile, am făcut cinste, ni s-a făcut cinste, ne-am lăudat spectacolul, ne-am întâlnit cu vechi prieten… și pe la miezul nopții ne-am dus la culcare.

Ne-am trezit în zori, din cauza chiotelor și răcnetelor. Începuse să vină lumea din satele învecinate – oameni îmbrăcați de sărbătoare, cu căruțele împodobite, cu cai ce aveau panglici colorate împletite în coamă. Obiceiul – cam prostesc, după părerea mea – cerea ca atunci când se apropiau de oraș, vizitiii să biciuiască bidivii și să intre în târg în goana mare, în timp ce pasagerii căruțelor se ridicau în picioare și chiuiau îndelung și cât mai zgomotos cu putință. Bineînțeles că nimeni nu mai ținea seama de ce era pe drum, iar atunci când căruțele zdrobeau doar niște câini sau niște găini, toată lumea era mulțumită.

Ne-am îmbrăcat iute hainele țipătoare de spectacol și ne-am instalat pe platforma din fața cortului. După cum ne așteptam, șuvoiul de vizitatori s-a răspândit prin tot bâlciul. Oamenii voiau întâi să vadă ce-i așteaptă, apoi cei mari să-și spele praful din gât cu o stacană de bere, iar cei mici să se îndoape cu vată de zahăr. Abia după aceea intrau prin corturi, să se zgâiască la tot felul de ciudățenii sau să li se ghicească norocul. Asta dacă nu se opreau să cumpere strâchini, oale, sape și topoare, putini și războaie de țesut, seceri și sârmă ghimpată. Pentru că oamenii veniseră, în primul rând, să cumpere ce aveau nevoie. Dacă nu luai repede ce-ți trebuia, riscai să nu mai găsești. Dacă te grăbeai să înhați iute ce vedeai pe tarabe, puteai să descoperi că alți precupeți vindeau mai ieftin. Și nu puteai să te dai în lanțuri sau să-ți încerci puterile cu brațul plin de strâchini…

Am lăsat-o pe Filo la intrare și am dat o tură prin târg. Deocamdată, lumea se plimba, se uita... puțini cumpărau, și mai puțini intrau în corturi… se formase coadă doar la rulota doamnei Cabliada, dar asta nu mă mira, bătrâna era o celebritate a bâlciurilor și chiar citea viitorul (numai că nu-l spunea întotdeauna, sau spunea doar ceea ce credea ea că putea fi știut de client)…

După ce m-am lămurit cum stăteau treburile, pentru că nu mai fusesem în orașul ăla de pe malul Dunării, am înțeles că aici se puteau câștiga bani buni. Era bâlci mare, îmbelșugat, pentru oameni gospodari. M-am întors la cortul nostru. M-am întâlnit pe drum cu Marin, care mă căuta:

— Jupâne, hai că s-a umplut!

— Măi să fie! Chiar atât de repede? Și cu ce ne-am ales?

— Zece bănuți de aramă, trei găini, vreo sută de ouă, o găleată de grâu și o jumate de dublă de porumb, o funie de ceapă, două de usturoi și tot felul de mărunțișuri: un ciur de făină, niște prune uscate, câteva linguri de untură și niște slănină. Un băiat ne-a dat câteva cuie, nu prea ruginite…

În timp ce vorbeam, ajunseserăm la cort, iar Filo ne-a auzit discutând, așa că s-a grăbit să-și completeze soțul:

— Și câteva legături cu vreascuri, un braț de fân, două bucăți de brânză și un fluier de lemn.

— Bune toate, am mormăit eu, dar ce naiba o să facem cu fluierul?

— O să-l dăm pe niște bere, la birt, a decis ea, iar eu n-am avut nimic de spus, pentru că Filo ne gospodărea și o făcea bine; dacă ea decisese că fluierul trebuie schimbat pe bere, atunci știa ea ce știa.

Am intrat în cort, toate scaunele erau ocupate, iar clienții nu deveniseră încă nerăbdători. Se zgâiau la automatul așezat pe o estradă, deși nu aveau mare lucru de văzut: automatul era o păpușă din lemn și metal, de mărimea unui om, care stătea pe o ladă înaltă de vreo șaptezeci de centimetri. Peste partea din spate a lăzii

atârna o perdea neagră (ce cobora din înaltul cortului), pe care era prinsă o bucată de pânză albă.

Prin faţa automatului se fâţâia Kruntz, care povestea cum am găsit noi automatul într-un pod şi ce miraţi am fost când am descoperit că ştie să joace şah şi că nimeni nu reuşise să-l bată vreodată… chestii pe care le inventaserăm împreună, atunci când pregătiserăm spectacolul. Lumea îl asculta, fără să pară prea interesată. L-am zărit printre spectatori pe şeful poliţiei şi pe adjunctul său, iar alături de ei stătea Minodora, care-l sorbea din priviri pe pitic!

M-am dus lângă Kruntz, am aşteptat să termine prezentarea şi i-am făcut semn lui Costică. Acesta a început să pedaleze de zor, iar dinamul a produs un strop de curent. Ochii automatului s-au aprins (pentru că erau, de fapt, nişte beculeţe), iar retroproiectorul a făcut să apară pe pânza cea albă imaginea tablei de şah din faţa automatului.

— Avem nevoie de trei voluntari, care să joace cu automatul nostru, am zis eu.

S-au ridicat vreo şapte, s-au privit între ei şi au rămas în picioare doar trei.

— Dacă o să câştigăm, cu ce ne alegem? a întrebat cineva din sală.

— Cu nimic, i-am răspuns eu, pentru că n-o să cîştigaţi.

Au râs cu toţii, iar automatul a spus:

— La primul joc o să am eu piesele albe. După aceea, o să tragem la sorţi.

În cort s-a produs rumoare: automatul vorbise cu glasul inconfundabil al lui Kruntz! De fapt, de aceea îl pusesem pe pitic să vorbească înainte de meci: ca publicul să-i poată recunoaşte vocea.

Lumea a început să se uite după pitic, dar acesta dispăruse de pe estradă. Dispăruse şi din cort. Nimeni nu observase unde se dusese. Din discuţiile spectatorilor, am dedus că o mare parte dintre ei presupuneau că se dusese după perdeaua din spatele automatului. Şi că bănuiau că se vârâse, cumva, în interiorul lăzii pe care stătea jucătorul de şah.

Oricum, automatul a câştigat fără probleme cele trei partide. La sfârşit, când spectatorii se ridicaseră de pe bănci şi se pregăteau de plecare, a apărut – ca prin minune – şi Kruntz. Am condus lumea afară, în timp ce oamenii comentau de zor atât măiestria automatului, cât şi dispariţia şi reapariţia miraculoasă a piticului, şi am văzut că în faţa cortului se strânseseră deja o grămadă de oameni.

În ziua aceea am mai oferit trei spectacole. Am fost uimit să descopăr că în urbea aia plină de praf – care trăia de pe urma comerţului pe Dunăre cu cereale şi carne de vită sărată, afumată sau conservată în seu – trăiau atât de mulţi amatori de şah. Aşa că în fiecare zi aveam trei întâlniri cu spectatorii: una la matineu, una după-amiază şi una seara. Cortul era de fiecare dată plin şi ne mergea foarte bine.

Doar Kruntz se purta ciudat: dispărea din cort fără să-l vadă nimeni, atunci când începeau partidele de şah şi, de cele mai multe ori, nu mai apărea la sfârşitul spectacolului, ci abia când începea spectacolul următor. Iar noaptea nu mai dormea în căruţă, alături de Costică.

Am aflat pe unde hoinărea în seara penultimei zile de târg. Stinseserăm luminile în cort şi ne pregăteam să cinăm lângă căruţe – Filo tăiase o găină şi făcuse o tocană să te lingi pe buze – când ne-am pomenit cu şeful poliţiei.

— Bună seara, domnule şef, nu poftiţi la masă? l-am invitat eu.

— Mulţumesc, domnule Serafim, dar după ce am văzut, cred că n-o să mai mănânc trei zile…

Am aşteptat să ne spună de bună voie ce văzuse. Şi n-am avut mult de aşteptat.

— Unde vă e piticul? a vrut să ştie poliţaiul.

— A dispărut imediat ce s-a terminat spectacolul. Nu ştiu unde s-a dus...

— Vă spun eu unde: la Minodora. Şi, ca să ştiţi şi voi, piticul ăla chiar avea o sculă mare! Da, a adăugat el, văzându-ne miraţi, am văzut cu ochii mei. Să nu vă închipuiţi cine ştie ce, am văzut asta în timpul anchetei, că piticul era gol puşcă – mă rog, ce mai rămăsese din el.

Rămăseserăm cu gura căscată cu toţii, aşa că şeful poliţiei a concluzionat:

— Văd că nu ştiţi nimic. Piticania voastră şi-o trăgea cu Minodora, iar Bogdan – care fusese ibovnicul ei, până să apăreţi voi cu automatul vostru – a năvălit peste ei şi i-a tocat mărunt, cu un topor. Şi după aia s-a spînzurat. Aşa că am rămas singur, fără nici un subordonat…

Am stat la un soi de priveghi – adică am golit un ulcior cu ţuică împreună cu domnul şef – apoi ne-am apucat să ne strângem bagajele, ca să plecăm în zori. Fără Kruntz nu mai puteam să dăm nici un spectacol. Poliţaiul a făgăduit că prietenul nostru o să fie înmormântat pe cheltuiala primăriei, după ce-o să se termine ancheta, aşa că nu mai aveam nici un motiv să mai zăbovim pe acolo.

— Să veniţi la începutul primăverii, când târgul o să fie plin de negustori, ne-a invitat poliţaiul, înainte să

plece.

În timp ce mergeam pe un drum plin de praf, ce ne ducea către mijlocul câmpiei, m-am uitat către automatul ce fusese aşezat alături de mine şi am zis:

— Trebuie să găsim un alt pitic...

— Nu crezi că ar fi mai bun un copil? mi-a răspuns el, cu vocea mea.

Aşa ne înţeleseserăm: ca atunci când discutam între noi să-mi folosească vocea, pentru că dacă ne auzea cineva să creadă că vorbeam de unul singur.

— Copiii nu ştiu să ascundă adevărul un timp mai îndelungat. Îi mănâncă limba, vor să fie băgaţi în seamă... Şi cine o să creadă că un copil ştie să joace şah atât de bine? l-am contrazis eu.

— Ai dreptate. Un pitic e mai bun. Dar, a adăugat el cu un strop de veselie în glas, caută unul care să nu aibă scula mare, ca să nu dea de necazuri...

Györfi-Deák György

Funie de nisip, aţă de gheaţă

Nu mi-a plăcut niciodată fizica lichidelor. Nepseru, Profu' de specialitate, m-a întrebat: De ce? Pentru că este un domeniu al haosului, lipsit de un model bine pus la punct. Felul cum se comportă gazele a fost lămurit demult de Van der Waals, iar despre structura solidului nu merită să discutăm, deoarece atomii stau atât de disciplinat în nodurile reţelei metalice, încât devin de neclintit, ca o falangă macedoniană care desfide orice inamic. Dar lichidele sunt mult mai parşive. Iar cea mai şmecheră dintre toate este apa. Mult mai şmecheră decât Profu', care nici el nu era picat în cap. Mi-a spus:

— Geniule, ai de ales: pici şi tot repeţi examenul până ţi se face barba albă ori îţi iei lucrare de licenţă la mine, eventual şi doctoratul.

Curat şantaj, dar tata şi mama nu sunt milionari, îi mai au şi pe soră-mea, şi pe frate-meu, acasă abia avem după ce bea apă, aşa că am nevoie de bursă ca de aer. Iar Nepseru o fi al dracului de pretenţios, dar de sub mâna lui au ieşit numai directori de institute şi membri ai Academiei. Nevoia stoarce apă şi din piatră seacă, aşa că m-am predat necondiţionat în mâna inamicului.

Am regretat imediat în momentul când mi-a dictat subiectul.

— Variaţia punctului de îngheţ funcţie de timp? l-am întrebat pe un ton atât de tâmp, de parcă mi-ar fi dezvăluit că mă filmează cu camera ascunsă.

Toată lumea ştie că, în condiţii normale, presiune de 760 mm coloană de mercur, altitudine zero metri, apa îngheaţă la zero grade Celsius, indiferent dacă e luni, marţi, miercuri sau joi.

Însă Nepseru avea propria sa teorie.

— Tinere, toată lumea e convinsă că încălzirea globală provoacă topirea gheţarilor. De fapt, tu vei demonstra că procesul decurge tocmai invers; apa îngheaţă tot mai greu datorită faptului că punctul ei de îngheţ a început să coboare.

Măi, ce chestie! Adică e simplu, dar e genial. Din clipa aceea, l-am privit pe Prof cu mult mai mult respect. Orice opinie, orice punct de vedere implică un anumit grad de relativitate, dar o răsturnare a perspectivei de o asemenea manieră l-ar fi lăsat şi pe Galileo Galilei cu gura căscată. Cum ar fi rămas şi dacă ar fi auzit replica Marlenei Dietrich la întrebarea reporterului care o pisa la cap cu teoriile lui Einstein: „Spune-mi, drăguţule, la ce oră se opreşte gara din Viena la expresul de Istambul"?

— Nu mai este zero? m-am minunat cu jumătate de glas.

— Ohoho! de vreo jumătate de secol. Dacă nu mă înşel, acum a ajuns undeva pe la – 0,007 grade Celsius. Nu-mi dau seama de ce. Datorită extragerii susţinute de apă grea şi sărăcirii în deuteriu şi tritiu? Ca urmare

a depolarizanţilor folosiţi la dedurizarea apei? Sub acţiunea autopolimerizării induse de perturbaţiile radio din domeniul microundelor?

— Telefoanele mobile?

— S-ar putea. Haş-doi-o-ul e o moleculă bizară, arată

ca un mică antenă de televiziune, cine ştie ce posturi prinde şi ce reacţii are.

— Şi cum voi studia variaţia? Unde găsesc apă de acum o sută, o mie de ani, un milion de ani?

— La vară, vei fora în Groenlanda. Am auzit că danezele sunt nişte fetiţe dezgheţate. Apoi, la iarnă, le vei duce dorul şi vei studia mostrele trimise din Antarctica. [a]i nu uita de cristale.

— Ce cristale?

— De ghips, de sulfat de cupru, tot ce a legat de sine nişte molecule de apă când a început să se ordoneze, să crească. Cristalele sunt de fapt un fel de conserve care-şi păstrează sarea… în suc propriu. Încălzeşte-le şi vei afla cum arăta ceea ce se numea apă în Cretacic sau chiar mai devreme, în primele clipe ale orogenezei. Vorba poetului: vei călători până în era de început, când nu era lume priceputã şi nici minte s-o priceapă.

— Voi scrie o istorie a apei? m-am minunat.

— Hai, nu te îmbăta cu apă rece, că până să primeşti Nobelul va curge încă multă apă pe gârlă. Pune-te pe învăţat, că înainte de toate ai de trecut un examen cu mine. Abia atunci vom vedea în ce ape te scalzi.

Am ieşit din cabinet vesel nevoie mare. Mi-am ridicat privirea către cer, unde câţiva nori pufoşi leneveau în slavă. Am scos mobilul şi am sunat-o pe Iordana.

— Voi fi celebru! mi-am anunţat iubita. Vom deveni bogaţi, am adăugat pentru un plus de efect.

— Valea! râse ea. Minţi de-ngheaţă apele…

Silviu Genescu

Comunicare directă

După ce urcase pe scări ultimele două etaje ale clădirii Shepard, Theodore Wonsky ajunse pe acoperiş şi vântul năprasnic îl luă în primire, lăsându-l aproape fără suflare. Înjură printre dinţi şi-şi trase mai pe cap bereta scămoşată, lăsând la picioare trusa de scule. Omenirea intrase în anul 1990 şi în jur puteai vedea doar urme vagi ale modernizării la care visau oamenii de cincizeci de ani încoace. Theo îşi amintea cum făcuse el un desen despre anul 2000, pe când era într-a şasea, iar doamna profesoară Denise Ashcroft le ceruse să-şi imagineze viaţa în acel an de căpătâi. Desenase o aiureală de oraş, cu multe vehicule aeriene, strecurându-se printre zgârie-nori şi, nu se ştie de ce, peste tot erau antene parabolice imense, cât nişte radiotelescoape. Aruncă o privire în jur, spre clădirile înalte şi lucitoare. Nimic din ce-şi imaginase el. Pe cer evolua un elicopter al poliţiei, iar în nouă ani, câţi mai rămăseseră până în anul 2000, nu se aştepta să se întâmple cine ştie ce minuni. Era adevărat, acum era plătit cu 11 dolari şi 50 de cenţi pe oră, dar cu banii ăştia nu cumpărai ce reuşeai cu cinci dolari în anii ’60. Se uită spre trusa de scule de la picioarele sale. Tot de vechile şurubelniţe aveai nevoie ca să-ţi faci treaba. E adevărat, erau electrice, pe acumulatori, avea o lampă de lucru ca a speologilor, nişte căşti radio, pe care recepţiona muzică.

— Starul muzicii rap, Ice Cube, a fost condamnat, joi, pentru omucidere şi atac cu mână armată. Pentru fanii lui este o veste foaaaarte triiiistă, o lălăi, piţigăiat, batjocoritor şi agresiv DJ-ul de la Music Box KBJT W6, postul de radio favorit al lui Wonsky. Dar să trecem peste amănunte, altfel lăsăm tabloidele fără pâinea zilnică, şi să ascultăm piesa *Guerilla in the Mist.* Atenţie, CD-playerul de aici n-a luat-o razna! Ice Cube e supraturat. Cauţiunea i-a fost fixată la 1,5 milioane de dolari şi cântă şi el cât poate!

— Bang! exclamă Wonsky, zgribulindu-se sub o rafală îngheţată.

Onomatopeea răsunase în deplină sincronizare cu bufnitura uşii metalice din spatele lui – intrarea pe acoperiş. Cu căştile pe urechi, n-o auzise, aşa că o luă întins spre platforma de aterizare pentru elicoptere, amenajată pe zgârie-norul dezafectat, părăsit ca o navă pe cale să se scufunde sub rafalele furioase ale furtunii. Compania care deţinea clădirea dăduse faliment şi un alt dezvoltator voia s-o refacă şi s-o vândă mai departe. Voiau să modifice acoperişul şi renunţaseră la platforma de aterizare, marcată cu un H imens, desenat noaptea de o instalaţie de iluminare pe care Wonsky venise s-o demonteze. Ajunse lângă platformă şi decuplă instalaţia din reţeaua electrică. Până la amiază mai avea cam cinci ore. Era senin şi se vedea până departe, spre estuar. Putea vedea farul Granville şi navele adunate în port. N-avea timp de admirat priveliştea.

Deschise cutia nichelată şi sertarele cu scule culisară de-o parte şi de alta, dezvăluind setul complet de chei tubulare şi şurubelniţe, cleşti de tăiat izolaţiile şi sârmele, care luceau în soare ca un arsenal desfăşurat la târgurile neguţătorilor de armament. Ridică brusc privirile când începu piesa *Don’t Cry,* Guns N’ Roses, întorcându-şi încet capul. *Talk to me softly/ There’s something in your eyes/ Don’t hang your head in sorrow/ And please don’t cry…*

Abia atunci văzu uşa închisă. Îşi pipăi automat buzunarele, în căutarea cheilor.

— Să fiu al naibii, mormăi el.

Le uitase în uşă. Ştia că se încuia automat. O rafală de vânt îi ridică gulerul salopetei, gâdilându-l pe la urechi.

Îşi trase fermoarul cu un zvâcnet scurt, ridicându-l până sus. Rămăsese blocat pe acoperiş. Realiză că în clădire nu mai era decât paznicul de la intrare şi că n-avea cum să comunice cu el. Şi-şi lăsase *walkie-talkie*-ul în maşină. Din căşti izbucni cortina sonoră a unui spot publicitar. Dădu din umeri şi extrase o şurubelniţă din sertarul de jos, pregătindu-se să înceapă lucrul. Va găsi el o soluţie, până la urmă.

Reuşi să demonteze instalaţia de iluminat în trei ore, muncind fără oprire, şi duse toate piesele componente lângă uşa închisă. Aduse trusa de scule şi se apucă să examineze încuietoarea, mușcând dintr-un sandviş. Tot ce era şurub se afla pe partea cealaltă, iar uşa se deschidea în afară. I-ar fi trebuit o *bazooka* să reuşească să forţeze uşa metalică.

— Ce dobitoc sunt, zise, îndreptându-şi privirile spre suportul gol al camerei de luat vederi la intrare.

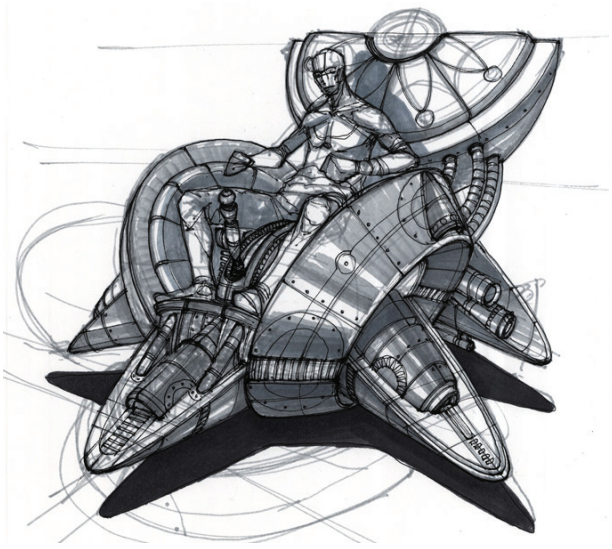

Asta însemna că paznicul de jos n-avea nici o posibilitate să vadă ce se întâmplă pe acoperiş. Îşi scoase pachetul de ţigări şi bricheta Zippo din buzunar. Se încruntă privind flacăra tremurând sub apărătoarea de vânt. „Da, am să dau foc la ceva”, îşi zise, zgribulindu-se şi ridicându-se ca să arunce o privire în jur. Barele de fixare a covorului pe care-l întindeau între platforma de aterizare şi uşa de acces luceau ascuţit şi parcă în bătaie de joc. Blocul Shepard era cea mai înaltă clădire din oraş, iar un foc zdravăn acolo ar fi atras atenţia, însă, în condiţiile date, Wonsky n-ar fi putut aprinde decât şerveţele din cutia cu sandvişuri. Privi cutia din tablă, examinându-şi mutra reflectată în interiorul capacului deschis.

Sigur că da! Asta era. Răsturnă sanvişurile peste trusa de scule şi fugi cu cutia la marginea terasei, înconjurată de o balustradă de siguranţă de vreo doi metri înălţime. Wonsky îşi amintise că încă mai ştia alfabetul Morse, învăţat pe când era cercetaş. Se orientă spre Glendale Center, de vizavi, începând să semnalizeze spre ferestrele birourilor de la ultimul etaj: „SOS”, reflectând lumina soarelui. O făcu până începură să-l doară mâinile, trimiţându-şi semnalele disperate şi spre alte clădiri. Se întoarse după soare, schimbându-şi poziţia în jurul clădirii, până când soarele se ascunse după norii adunaţi, între timp, pe cer. Încercase să atragă şi atenţia unui elicopter care se îndrepta spre centru, însă acesta-şi continuase neabătut zborul. Obosit şi demoralizat, se aşeză pe treptele din faţa uşii de acces, aprinzându-şi o ţigară. Se lăsase frigul, şi dacă avea să rămână acolo peste noapte existau şanse mari să îngheţe. Era vineri şi nu-l va mai căuta nimeni de la atelier, fiind de presupus că, după ce-şi termina treaba pe blocul Shepard, nu mai dădea pe-acolo. Mai ales că nu trebuia să predea instalaţia de iluminat cuiva de acolo, nici trusa de scule, ci să lase totul într-o magazie de-aici. Paznicul! Bulangiul ăla îi va spune colegului venit să-l schimbe că este un cretin care lucrează sus şi n-a mai coborât de acolo. Vor veni să verifice dacă nu cumva-şi dăduse duhul în urma unui atac de cord.

Wonsky n-avea de unde să ştie că paznicul din tura de noapte plecase fără să-i spună nimic schimbului. Acesta, la rândul său, nu consultase registrul de intrări, pentru că în blocul Shepard nu mai exista personal. Aşa că, după alte trei ore şi jumătate de pachet de ţigări fumate în draci, se hotărî să-i atragă atenţia celui de la intrare şi azvârli peste balustradă cutia pentru sandvişuri. Trusa cu scule ar fi făcut o zarvă şi mai mare pe trotuar, însă, cu gândul că ar fi putut nimeri pe cineva, Wonsky nu îndrăzni să arunce nici măcar un şurub. N-avea nici un chef să fie recuperat de aici doar ca să fie băgat la zdup. Privi încrâncenat cum cutia de tablă, deschisă pentru efect, zbură aiurea, rostogolindu-se sub curenţii de altitudine. În niciun caz nu avea să cadă în faţa blocului Shepard.

Şi nu uitaţi, zbieră DJ-ul de la Music Box, băgându-se peste vocea suavă a lui Whitney Houston, rămâneţi pe recepţie şi petreceţi-vă weekend-ul cu noi. Nu ieşiţi din casă! Vă aşteaptă concursuri surpriză, în care puteţi câştiga o grămadă de lovele. Nu trebuie decât să puneţi mâna pe telefon şi să răspundeţi la întrebări simple, legate de ceea ce ascultaţi aici.

— Vreau şi eu un telefon… mârâi Wonsky, cu gândul la un aparat văzut într-o vitrină.

Îl puteai lua cu tine pe stradă şi vorbi din mers. Ce bine i-ar fi prins! Dar şi mai bine-ar fi fost dacă n-ar fi lăsat *walkie-talkie*-ul în maşină. Nu mai suporta frigul şi vântul care-i pipăia salopeta cu degetele sale insistente, ca şi cum ar fi căutat un loc prin care să se strecoare în interior, nu mai îndura pustietatea din jur, cerul cuprins de întunecarea apusului.

Îl apucă noaptea făcând ture de dezmorţire în jurul platformei sau ghemuit pe trepte, cu ochii pe cer. Urmărea luminile de poziţie ale avioanelor aflate pe panta de aterizare spre aeroport. Între timp, renunţase la Music Box şi căuta alte posturi de radio. De sus, de-aici, prindea o mulţime. Le schimba imediat ce intervenea spotul publicitar. Descoperise că-l deranjau cele pentru mâncare şi bere, mai ales că nu se afla la el acasă, întins pe sofa, râgâind zgomotos, ca un guiţat, după a opta cutie de Budweiser. Duse degetele îngheţase spre selectorul

de scală pe casca stângă, plimbându-se de la un post la altul.

— … şi ca de obicei, celor care ne ascultă şi au nevoie de ajutorul meu, le reamintesc să nu ne sune. Repet, nu puneți mâna pe telefon. Mă voi concentra asupra gândurilor voastre disperate şi vă voi vorbi din acest studio. Lăsați-vă deznădejdea să plutească spre mine şi eu vă voi înțelege, nu am nevoie de cuvinte, ci doar de semnalul vostru SOS în starea cea mai pură, continuă glasul din urechile lui Wonsky.

Părea să aparțină unei divinități care-l aşteaptă pe cel mai năpăstuit dintre sutele de mii de nenorociți care respirau numai în acest oraş. Nu părea vreunul din obişnuiții evanghelişti de pe unde, interesat să te vadă adus în biserica lui. Nu-i păsa cine se află în cabina de emisie. Rămase pe post.

— Da, vreau să mă ajuți, futu-i! Pe mine! se răsti Wonsky la salvatorul nevăzut, apoi dinții începură să-i clănțănească de frig.

Ascultă mai departe, fără să aibă habar că unui asemenea tip i se spunea medium. Ar fi acceptat să fie coborât de pe blocul Shepard şi cu covorul fermecat, numai să scape de-acolo. Se concentră cu fruntea lipită de genunchi, ca un cerşetor adormit pe pragul unei case de bogătani, încercând să transmită gândul disperat: „Salvează-mă de pe blocul Shepard!”

Cortina de muzică minimală, transmisă de postul de radio pentru a-i îndemna la meditație pe cei disperați, se întrerupse brusc.

— Am recepționat semnalul disperat al cuiva care-mi cere ajutor chiar acum, anunță mediumul, pe un ton vag triumfător.

Wonsky repetă în gând, cu încăpățânare: „Salvează-mă de pe blocul Shepard! Salvează-mă de pe blocul Shepard! Salvează-mă de pe blocul Shepard!”

— Este vorba de…de cineva…, continuă vocea cu o lentoare studiată parcă.

— Eu sunt! țipă Wonsky, ridicându-se în picioare, cu spatele sprijinit de uşă. Eu sunt, futu-i mama mă-sii! Adăugă, apăsându-şi căştile pe urechi.

— … cineva care se află în acest moment pe una din clădirile înalte din oraş, urmă vocea, de parcă ar fi descifrat cu greu literele de pe un panou aflat la mare depărtare.

Wonsky icni.

— Da!

— Este înfricoşat şi singur, disperat, continuă glasul din studio. Nu mai eşti singur, omule!

Wonsky avu, brusc, senzația că era privit drept în ochi. Îl trecură fiorii, însă, de astă dată, frigul n-avu nicio contribuție.

— Bărbat alb, cel mult 40 de ani, începu mediumul descrierea.

— Da, eu sunt ăla… sigur! sări pe loc Wonsky. Doar nu-i concurs, cine-i mai în nevoie!

— Avem mai multe posibilități să te salvăm din această capcană de beton. O vom alege pe cea mai rapidă, îți promit.

Wonsky auzi cum se apelează poliția, din studio, cum de la dispecerat se promite trimiterea unui elicopter care să survoleze zona centrală. Asculta fascinat şi uitase cu totul de frig. Ba chiar simți un firişor de transpirație scurgându-i-se în jos, pe şira spinării.

— Oh, Doamne, făcu el plin de recunoştință.

Tremurând de emoție, se duse spre platformă şi se aşeză chiar în mijloc, pentru a fi văzut mai uşor. Regreta că demontase instalația de iluminat, dar era sigur că, după ce fuseseră avertizați ce să caute, polițiştii îl vor vedea imediat. Îşi aprinse în grabă o țigară. Citise undeva că aviatorii distingeau lumina unei țigări şi de la două mii de metri altitudine. Se aştepta să fie apoi copleşit de lumina orbitoare a spotului de urmărire de pe elicopter. „Sigur apar şi-n ziare”, îşi spuse, fără a se hotărî dacă era de bine sau de rău. „Or să mă beştelească domnu’ Heiden, la atelier”, cugetă el, cu gândul la şeful său de echipă.

Din studio transmiteau acum muzică de Ravi Shankar, iar Wonsky găsi enervant sitarul indian.

— Hai odată, gemu nerăbdător.

Se uită în sus, gata să înceapă să-şi agite brațele. Muzica indiană se întrerupse.

— Da, stimați ascultători, avem legătura cu echipa noastră de pe Raymond Hood’s Tower, unde un echipaj al poliției l-a găsit pe Mark Daley, tremurând de frig şi speriat, având o paraşută la picioare.

— Să-mi bag picioarele… scrâşni Wonsky, agitând pumnul spre cer.

— Mark, de fapt ce-ai vrut să faci aici? interveni o altă voce, care încerca să acopere zgomotul elicelor elicopterului care decola.

Wonsky privi în depărtare, spre Hood Tower, şi văzu luminile de poziție ale aparatului de zbor. Începu să sară în sus şi să se agite, dar o lăsă baltă când realiză că elicopterul zbura într-o direcție opusă.

— Păi, am vrut să sar, glăsui Mark Daley. Au mai făcut-o şi alții prin țară, însă nu aici, în oraş.

— De ce n-ai ales blocul Shepard? E cea mai înaltă clădire din oraş.

— Am încercat, dar nu poți să treci de paznicul de la intrare. Fiind clădire pustie, în vederea reamenajării, nu poți să te dai drept curier ca să intri, cum am făcut aici.

Se auziră nişte hohote.

— Dar se pare că te-ai răzgândit. Ți s-a făcut frică? Erai disperat când a venit elicopterul poliției?

— Nu, nu-mi era frică, da’ tre’ să recunosc că mi s-a făcut când a apărut elicopterul poliției.

— Au să te amendeze, Mark. Spune-mi, ai ascultat vreodată emisiunea noastră?

— Nu… niciodată. Nu prea ascult radioul. N-am niciunul cu mine.

– Este extraordinar! reveni în emisie vocea din studio. A fost o comunicare directă, nici măcar intermediată prin undele radio, de la o minte la alta. Am perceput teama lui Mark, inevitabilă înaintea unui asemenea salt în gol…

– Eu eram, eu eram, eu eram ăla! urlă Wonsky, smulgându-şi căştile de la urechi.

Poate că n-ar fi trebuit să se gândească la domnul Heiden şi la toate prostiile acelea. A fost ca şi cum cineva ar fi stins luminile de pe o pistă de zbor, tocmai când un avion s-ar fi pregătit să aterizeze. Piloții ar fi ales atunci un alt aeroport.

* * *

Peter Lowry ieşi din cabina de emisie şi se duse spre recepție, dar fu oprit pe drum de redactorul şef, Benjamin Jacob.

— Era cât pe ce s-o dai în bară, îl dojeni acesta. După cât se pare, Mark Daley nu era nici disperat, nici gata să se arunce în gol, ca să-şi încheie socotelile cu viața, nimic din toate astea. De fapt, îi explică Jacob, a fost ca şi cum ai fi ajutat o bătrână să treacă strada, deşi ea nu dorea acest lucru.

Lowry dădu din cap.

— Ben, oricât ai fi tu de sceptic, am dat de un om disperat, aflat la înălțime. Dar s-a întâmplat ceva, am pierdut contactul. Ca un far care se stinge brusc, în noapte, şi nu mai ştii unde să acostezi.

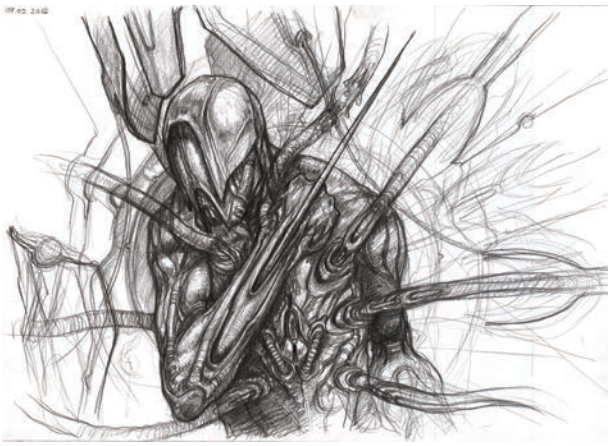

— Poate au greşit polițaii clădirea, râse Jacob, bătându-l pe umeri.

Mediumul dădu din cap şi se îndreptă spre ieşire. Îi făcu un semn cu mâna din pragul uşii.

— Am să verific, promise el.

Afară, reuşi să oprească un taxi.

— La Glendale Center, vă rog, îi spuse şoferului.

Nicolae Strâmbeanu

Dubito

Universul cunoaşterii raţionale are la origini legătura cauzală, aparent tranzitivă, dintre gândire şi existenţă, definită de primul mare ateu al lumii moderne. Dincolo de valoarea discutabilă a afirmaţiei sale, este puţin ştiut faptul că revoluţia cauzelor şi a efectelor a urmat mult mai sângeroasei revoluţii a târgoveţilor englezi.

Restauraţia de după falimentul politic al Parlamentului-coadă a condus la maxima polarizare a societăţii civile între nobili şi burghezi, clerici şi laici, angicani şi catolici, regalişti şi republicani. Şi, dacă Franţa Regelui Soare părea sfidată de remarca „Statul sunt eu”, dincolo de Canalul Mânecii acest deziderat era în litigiu între toţi cei tocmai menţionaţi.

Se cunoaşte, disputa a avut ca rezultat mutarea canapalelor din Parlament la distanţa la care spadele nu pot fi încrucişate între opozanţi şi aşa a rămas până azi. Epoca o impunea, căci suprimarea fizică a adversarilor era încă de departe cea mai utilizată cale de a le închide gura. Pe veci.

Din necesitatea obiectivă a reconcilierii a apărut teoria libertăţii confesionale. Şi a gândirii libere, ca şi a dreptului de a dispune de propria fiinţă. Asta într-o epocă în care ereticii erau fie spânzuraţi după procese sumare, fie asasinaţi pur şi simplu.

De formaţie preot anglican şi profesor de teologie la Oxford, artizanul ei n-a ezitat să renunţe la viaţa canonică pentru a se dedica spaţiului public, din cale-afară de furtunos, pasionant şi primejdios. A studiat filosofia înaintaşilor, ca şi pe cea a contemporanilor, până la a deveni el însuşi un mare gânditor. S-a dedicat medicinei, până la a fi cunoscut drept priceput şi rutinat. A corespondat cu mari fizicieni şi matematicieni fără a se face câtuşi de puţin de râs. Şi n-a ezitat să se avânte în politică în împrejurările care zămisleau cu mari dureri partidele moderne şi nici să scrie cu mare acurateţe ceea ce gîndea, oricât de periculos s-ar fi dovedit.

A fost secretar al primului-ministru şi l-a urmat în exil atunci când wigh’s au pierdut puterea. Exilul i-a permis călătorii de- lungul şi de-a latul Franţei şi al Ţărilor de Jos, în urma cărora şi-a făcut cunoscute ideile care au devenit aproape imediat adevăruri universale. Iar acestea au evoluat în timp de la dreptul individului de a crede în Dumnezeu, la dreptul lui de a crede, indiferent de religie, naţie, sex, sau culoare a pielii. Prin consecinţă, cei ce nu cred în nimic, nu pot fi consideraţi oameni şi nici nu se bucură de libertate. Să fie asta replica la emfaza carteziană de la care am pornit?

Teoria cunoaşterii astfel profesate de John Locke a fundamentat Iluminismul, cu toate că ea însăşi s-a dovedit destul de sumară. Pe măsură ce natura umană a fost înţeleasă, ea nu a dăruit nimănui un trai mai bun. Contrar chiar, teoria cauzală a scindat societatea în curente, între care unele violente, perpetuate în timp: cu cât deducţiile despre mecanismele cunoaşterii s-au dovedit mai logice şi mai generale, cu atât au fost receptate mai puţin convingător în plan individual. Sau, cu alte cuvinte, reţetele lui despre cum ar trebui să ne trăim viaţa au devenit cu trecerea timpului tot mai desuete.

Poate şi numai pentru că mulţi consideră bazele Iluminismului drept moştenirea sa, cu greu îmi vine să cred că preotul Locke ar fi subscris vreodată de bună voie la aceast curent, devenit rapid, pe lângă filosofic, ştiinţific şi artistic.

Este evident însă că părintele emancipării a fundamentat calea spre stele.

Daniel Haiduc

Filmul interior al textului literar
Noțiuni de creative writing (I)

Aflat în căutarea unor modalități de exprimare care să-i pună în valoare talentul literar, tânărul scriitor va descoperi, mai devreme sau mai târziu, conceptul de *creative writing* sau, într-o traducere aproximativă, *scrierea creativă*. În principiu, termenul se referă la acel tip de text literar care urmărește să exprime gânduri, senzații și emoții, depășind astfel cadrul unei simple prezentări de informații. Plecând de la textul în sine, *creative writing* a ajuns să desemneze întregul proces de realizare a unei lucrări literare, incluzând aici anumite elementele de tehnică a scrisului care favorizează exprimarea directă, limpede, pe înțelesul cititorului. Ne propunem ca, printr-o serie de articole, să punem noțiunile de *creative writing* într-un context mai larg care să scoată în evidență atât utilitatea cât și limitele acestora.

Contrar abordărilor care pun în centrul discuției valoarea textului literar, *creative writing* nu și-a propus niciodată altceva decât să promoveze crearea de ficțiune comercială, adică lucrări literare cu potențial de a deveni populare și a se vinde bine. Și trebuie subliniat de la început că, dincolo de caracterul eterogen, chiar simplist pe alocuri, setul de tehnici propus s-a dovedit a fi surprinzător de eficient în atingerea obiectivului principal declarat, acela de a crea experiențe emoționale în mintea cititorilor. Probabil de aici ar trebui să pornească orice explorare critică a validității lui.

Ar fi o greșeală să credem că avem de-a face cu un sistem de reguli imuabile de a căror cunoaștere ar depinde în mod inexorabil statutul de scriitor. Nu. Așa cum observau, pe bună dreptate, unii colegi de cenaclu, de fapt nu e nimic nou în *creative writing*. Raportarea la cititor, rolul și importanța acestuia în crearea unui text literar a fost dezbătut adesea în ultimele decenii, fie că vorbim de „cititorul implicit" al lui Iser, angajat atât în actul creației cât și în cel al receptării, ori de răspunsul la întrebarea lui Sartre „Pentru cine scriem?", care sugerează că orice text literar conține o reprezentare a publicului său potențial.

Există nenumărate motivații pentru a scrie un text și la fel de multe moduri de receptare a lui. *Creative writing* nu face decât să sistematizeze anumite soluții, verificate în practică, de a obține din partea cititorilor reacțiile dorite. Le putem compara cu reflexele condiționate fără a greși prea mult. Soluțiile acestea se pot dovedi foarte utile uneori sau complet inutile în multe alte cazuri, însă cunoașterea lor poate contribui la înțelegerea mai bună a unor modele de receptare comune diverselor grupuri culturale cărora ne adresăm, modele care fundamentează adesea criteriile de evaluare ale editurilor.

Textul ca structură cinematică

Unul din principiile asupra cărora se insistă mult în atelierele de *creative writing* este „arată, nu povesti", înțelegând prin asta preferința pentru un tip de narațiune care îl angajează pe cititor în interpretarea vizuală directă, în timp real, a evenimentelor descrise. Rezultă astfel ceea ce se numește filmul interior, o succesiune continuă de imagini și sunete care creează impresia de participare nemijlocită la acțiune.

Atunci când autorul dorește să insereze în mintea cititorului experiențe emoționale puternice, manipularea imaginilor create prin cuvinte devine o soluție extrem de eficientă deoarece s-a constatat că filmul interior poate avea, aproape de unul singur, puterea de a-l seduce pe cititor și de a-l transporta către capătul poveștii, permițându-i să experimenteze pe traseu senzațiile și emoțiile personajelor. Vorbim aici de cititorul obișnuit, nu foarte pretențios, uneori nerăbdător, alteori plictisit, aflat permanent în situația de a alege între o carte și multe alte tentații. Acel cititor predispus la distracție ca distragere, ca imersiune temporară într-o altă lume.

Prin opoziție, textele în care autorul se străduiește să redea simultan desfășurarea acțiunii, cauzele reacțiilor personajelor și contextul în care acestea au loc, cu greu reușesc să compună un film interior sau, dacă o fac, acel film apare ca o construcție aposteriorică, o reconstituire din secvențe disparate. Uneori rupturile sunt utile pentru că aduc un plus de expresivitate. Este în natura omului să nu-și amintească toate detaliile unei povestiri de la început, să revină asupra unor aspecte, să retracteze, să corecteze sau să adauge. Însă trebuie să fim conștienți că aceste lucruri afectează negativ filmul interior prin anularea impresiei de timp real și estomparea emoțiilor pe care cititorul ar trebui să le simtă laolaltă cu personajele.

Să luăm următoarea construcție:

> *„Eram aproape paralizat, dar nu ca efect al drogului pe care mi-l împroșcase în ochi, ci mai degrabă din pricina groazei. Așa că am lăsat-o să se apropie de mine, fascinat și terifiat, deopotrivă."*

Observăm că senzațiile puternice introduse prin cuvintele subliniate sunt „povestite" de către autor, deci oferite pe tavă cititorului ca un fel de concluzii ale unei analize raționale a scenei. Cititorul nu este lăsat să le deducă singur din interacțiunea personajului cu presupusul inamic, deci nu le experimentează direct și nu are altceva de făcut decât să le accepte sau, eventual, să le valideze prin propria analiză. Rezultatul este un fel de plutire pe deasupra textului, o contemplare a scenei din exterior, în ciuda folosiri persoanei întâi.

Pentru a funcționa, filmul interior are nevoie de câteva condiții. Le vom analiza în continuare din perspectiva *creative writing*, folosind exemple extrase din povestiri science-fiction.

Perspectiva narativă

Unghiul din care sunt percepute și înțelese evenimentele narate este esențial pentru construirea filmului interior. În *creative writing* se recomandă folosirea perspectivei subiective deoarece ea facilitează identificarea cititorului cu personajul care-i intermediază accesul la lumea descrisă și, prin această identificare, la contextul emoțional particular cu care autorul a înzestrat personajul respectiv. Astfel, senzațiile și trăirile redate prin cuvinte au șanse mai mari să rezoneze în mintea cititorului în modurile imaginate de autor pe parcursul actului de creație.

Ce se întâmplă însă când avem mai multe personaje principale? Le vom discrimina pe toate în favoarea unuia? Răspunsul este da. Dacă nu pe ansamblul povestirii, atunci măcar pe durata unei scene. La o primă privire, am putea crede că saltul de perspectivă într-o scenă înseamnă, pentru filmului interior, doar o recalibrare a poziției imaginare a cititorului, dar e mult mai mult de atât. În funcție de personajul de moment, se modifică, uneori dramatic, și starea, atitudinea sau obiectivele urmărite. Pot rezulta astfel fracturi logice sau emoționale semnificative care la început îl transformă pe cititor într-un fel de personaj multiplu, pentru ca apoi să-l scoată afară din povestire cu totul. Va deveni astfel un privitor neimplicat, mai mult sau mai puțin omniscient, judecând totul la rece.

De altfel, utilizarea perspectivei subiective pare să fie o alegere naturală, multe romane sau povestiri fiind scrise în acest mod. Remarcăm însă că mulți scriitori nu par s-o facă în mod conștient pentru că, deși în lucrările lor perspectiva subiectivă predomină, se grăbesc s-o trădeze în favoarea unui povestitor omniscient ori de câte ori consideră necesară introducerea unor informații pe care personajul principal nu le cunoaște.

Exemplele următoare sunt extrase din povestiri în care se folosește aproape exclusiv perspectiva subiectivă. Iată un prim exemplu:

> *„— Jessica, zise Simmons aplecându-se spre telefon, eu nu încerc să arăt decât că Big Bangul a eșuat [...].*
>
> *— Dar suntem, Mark. Există, îi întrerupse Jessica peroarația. Au trecut peste 13 miliarde de ani de la Big Bang. Avem puncte de referință la care să ne raportăm. Jessica tăcu, <u>așteptându-se la o reacție din partea lui. Era gata să-l audă contrazicând-o</u>."*

Pasajele fac parte dintr-o scenă care redă discuția telefonică între Mark Simmons, personajul principal al povestirii, și Jessica. Povestirea urmează strict perspectiva subiectivă a lui Mark, cu excepția cuvintelor subliniate care oferă informații pe care Mark nu are de unde să le știe.

În exemplul următor avem două situații distincte:

> *„Mogâldeața de zid pe care copilandrul călăuză i-o arătă lui Marcus nu putea fi decât cetatea - ori dacă acela era locul, însemna că cetatea se năruise de mult și asta nu-i dădea speranțe că va găsi acolo ajutorul căutat.*
>
> *Oșteanul care-l ținea în șa pe băietan <u>îi ghicise gândurile</u>, pesemne; se întoarse spre el și, după ce copilul încuviință din cap, îl pofti să descalece [...].*
>
> *— Dacă e să ne dăm oștile pe care le cereți, vrem mai întâi să ne încredințați că și alții vor face la fel și că luptătorii noștri vor fi cel mult unul din cinci, rosti de la locul său, cu glas cumpătat și <u>cu grijă să nu strâmbe nimic din cele ce-i șoptise în ureche curteanul trimis de maica sa</u>, micul Ompharus".*

Scena căreia îi aparțin aceste pasaje este redată din perspectiva personajului Marcus. În al doilea paragraf este interesant de observat cum informația pe care acesta nu o cunoaște, cea subliniată, este însoțită de cuvântul „pesemne" care o transformă în opinie personală, rezolvând elegant aparenta schimbare de unghi. Totuși, în următorul paragraf, cuvintele subliniate constituie explicații pe care le cunoaște doar interlocutorul Ompharus sau un povestitor omniscient.

Și un al treilea exemplu:

> *„<u>Stârnită</u> de țipetele tot mai ascuțite ale baborniței, o altă babetă cu creștetul doar parțial acoperit de sărmăluțele unui permanent obosit se iți din frizerie. Din viteză, Ghiță o văzu ducându-și palma dreaptă la gură, în timp ce ochii dădeau să-i iasă din orbite. Era însă prea ocupat să sprinteze spre autobuz ca să se întrebe ce le cășunase tuturor tovărășelelor de vârsta a treia, evident deranjate la mansardă."*

Pasajul a fost extras dintr-o povestire în care perspectiva subiectivă îi aparține personajului Ghiță. Problema este destul de subtilă aici pentru că, deşi prima frază este redată, în mod incorect, din punctul de vedere al unui povestitor extern, totuşi informațiile pe care oferă ar putea constitui foarte bine observații ale personajului principal. Singurul cuvânt care nu se potriveşte este „stârnită", deoarece el descrie o motivație internă a unui alt personaj. O rezolvare de genul „stârnită, pesemne", ca în exemplul anterior, ar fi funcționat foarte bine, păstrând perspectiva nealterată.

Structura narativă

Se pune problema captării şi menținerii interesul cititorului pe toată durata unei povestiri sau a unui roman. Putem lăsa acest lucru exclusiv pe seama subiectului ales, a spectaculozității decorurilor sau farmecului unor personaje, bazându-ne pe faptul că cititorul va parcurge suficient de mult din text pentru a le descoperi. De multe ori însă nu e suficient. Atunci când cititorul ia o carte de pe raft şi o deschide la întâmplare, pasajul citit devin ambasadorul acelei cărți. De capacitatea lui de a stârni interesul depinde continuarea lecturii şi, poate, cumpărarea volumului.

În ficțiunea comercială se utilizează adesea două tipuri de scene, le vom numi proactivă şi reactivă, a căror alternanță permanentă oferă o soluție elegantă, o rețetă, dacă doriți, de menținere a interesului cititorului. Scena proactivă este cea în care personajele, având în prealabil un *scop* de atins, eventual şi un plan de acțiune, se găsesc în situații de *conflict* şi trebuie să lupte din greu pentru a depăşi obstacolele apărute în cale (a se citi „puse de autor"). Situațiile dificile au darul de scoate în evidență, nu-i aşa, curajul, talentul, inteligența, toate acele calități pe care le prețuieşte atât de mult cititorul. Dar, pentru că lucrurile nu sunt niciodată simple, scena se încheie inevitabil cu un eşec. O bătălie pierdută, moartea cuiva, prizonierat. Într-un cuvânt, *dezastru*.

În acest moment, autorul va concepe o scenă reactivă, o urmare a celei anterioare, folosind din nou câteva ingrediente esențiale. Mai întâi *reacția*, manifestare emoțională mai mult sau mai puțin exteriorizată a personajelor trecute prin *dezastru* şi forțate astfel să-şi revizuiască planurile. Apoi, odată cu reducerea impactului emoțional, va fi prezentată *dilema*, rezultat al evaluării raționale a situației, conturare a alternativelor, proaste desigur, între care personajele trebuie să aleagă. Este un proces de asemenea important pentru că prilejuieşte atât reevaluarea calităților şi capacităților proprii, cât şi reconfigurarea relațiilor cu aliații sau inamicii. Scena reactivă se va încheia, inevitabil, cu o *decizie*, alegerea alternativei mai puțin proaste. Astfel, personajele vor avea din nou un *scop* şi o luăm de la început. Rețeta funcționează.

Desigur că este o privire foarte simplistă asupra unei narațiuni, văzută ca o succesiune permanentă de aventuri, dar asta nu înseamnă că o astfel de structură narativă nu poate fi adaptată altor tipuri de subiecte. Nu înseamnă nici că este aplicabilă doar lucrărilor de mare întindere. Spre exemplu, ea poate funcționa foarte bine ca strategie de abordare a unor dialoguri, atunci când acestea dezvăluie conflicte între participanți. Încercările repetate ale unui personaj de a se impune într-un grup sau de a obține o informație de la altcineva pot constitui tot atâtea eşecuri urmate de schimbări de strategie.

Motivații şi reacții

O metodă bună de a prezenta evenimentele dintr-o perspectivă subiectivă constă în utilizarea unor microstructuri de tip motivație - reacție, fiecare conținând în esență o cauză, adică un stimul extern şi obiectiv, urmată de un efect, răspunsul intern, subiectiv, al personajului. Motivația poate fi orice eveniment, perceput direct sau printr-un intermediar, care reuşeşte să atragă atenția acelui personaj. Reacția, în schimb, este un proces mai complex. Pentru redarea ei se recomandă folosirea unui model natural caracterizat printr-o succesiune de răspunsuri la diferite nivele. Astfel, vom avea mai întâi *senzația*, adică percepția stimulului prin intermediul căruia evenimentul s-a manifestat: sunet, imagine, atingere. Urmează apoi *reflexul*, acea reacție instinctivă şi necontrolată prin care organismul încearcă să se apere singur de o potențială agresiune. În final intervine *rațiunea* care trece totul printr-un filtru şi oferă propriul răspuns, de validare sau, dimpotrivă, de respingere a răspunsului instinctiv.

Iată un exemplu simplu:

> *„Apoi se auzi un fâsâit şi o pală puternică de vânt îl izbi din spate (1). Se răsuci la timp pentru a vedea minusculul aparat de zbor cu pale coborând din văzduh şi aşezându-se la câțiva metri de el, pe ierburile lipite de sol sub presiunea curenților de aer (2)."*

Personajul aude un zgomot şi simte curentul de aer, apoi reacționează instinctiv prin răsucirea corpului şi

vede sursa acelor stimuli înainte de a o interpreta în mod raţional ca fiind un aparat de zbor. Este important de observat că succesiunea corectă a elementelor se păstrează şi în cazul unui eveniment privit din exterior. Propoziţia subliniată arată în mod corect mai întâi efectul, ierburile lipite de sol, deoarece este ceva vizual, apoi cauza, presiunea curenţilor de aer, care este o deducţie logică.

Deşi par neînsemnate la prima privire, asemenea detalii sunt foarte importante pentru redarea naturală a scenelor, pentru crearea acelei impresii de participare directă, de implicare.

Iată şi câteva greşeli:

„Sunetul îi ajunse. Un bulgăre de întuneric se desprinse din verde. Pinu se aruncă pe burtă strângând din dinţi din cauza durerii ce-i arse coapsa."

Pasajul începe bine, prin redarea a două senzaţii succesive, una auditivă şi una vizuală. Urmează o acţiune, aruncarea pe burtă, pe care o presupunem a fi reacţia instinctivă a personajului la senzaţiile percepute. În continuare însă lucrurile se amestecă. Apare încă o reacţie instinctivă, încleştarea dinţilor, despre care însă aflăm că se datorează unei alte senzaţii, durerea, apărută şi ea la un moment dat, probabil chiar înainte de reacţia precedentă. Astfel, descrierea evenimentului nu mai urmează succesiunea logică a motivaţiilor şi reacţiilor, dând naştere unei distorsiuni în filmul interior pe care cititorul este nevoit s-o rezolve prin reordonarea în minte a secvenţelor.

Un alt exemplu:

„Am ajuns la gară, unde a trebuit să-mi aştept un coleg. Când să plecăm, deodată, pe peronul ticsit de lume, tresar la auzul unor ţipete din preajmă [...]"

Din nou avem de-a face cu o ordine răsturnată, reacţia fiind prezentată înaintea motivului care a determinat-o. Filmul funcţionează corect atunci când ţipetele auzite de personaj ar ajunge primele în mintea cititorului, trezindu-i acestuia propria reacţie la „auzul" lor, chiar înainte de anemicul „tresar" al naratorului. A doua problemă în acest pasaj este folosirea greşită a cuvântului „deodată", care îşi pierde mult din efect din cauza intercalării unei descrieri între el şi evenimentul pe care îl introduce.

Şi încă un exemplu de „tresărire":

„ O broască orăcăi ascuţit la numai câteva palme de capul său, speriindu-l. Tresări şi aproape că se trase înapoi, făcând tuful să fâsâie ascuţit. Mâna bărbatului de alături ţâşni asemenea unui şarpe şi-l izbi în spate, trântindu-l la loc".

Succesiunea elementelor este corectă, însă cuvântul „speriindu-l" este inutil aici. Pe lângă faptul că povesteşte în loc să arate, el estompează şi efectul cuvântului „tresări" din fraza următoare, transformându-l într-o reacţie întârziată, scoasă din timpul real. Eliminarea cuvântului subliniat ar rezolva problema perfect, accentuând efectul de surpriză. De remarcat că introducerea comparaţiei „asemenea unui şarpe" contribuie la o mai bună vizualizare a mişcării, deci este justificată chiar dacă pare să încetinească acţiunea.

Nu trebuie să deducem din aceste exemple că este întotdeauna obligatorie plasarea reacţiei după dezvăluirea motivaţiei care a provocat-o. Depinde de context. De asemenea, cele trei etape ale unei reacţii sunt opţionale, iar ordinea lor naturală poate fi inversată de scriitor după dorinţă pentru a răspunde unor deziderate de natură estetică sau logică. Este important însă ca aceste decizii să fie luate conştient, cunoscând implicaţiile pe care le au asupra filmului interior.

Ritmul relatării

Trecând repede peste definiţia generală a ritmului în literatură ca rezultat al unor componente formale - lungime scenelor, ponderea şi tipul dialogului, repetarea unor motive - ne vom opri la aspectul care contează cel mai mult pentru filmul interior şi anume redarea evenimentelor în timp real. S-a constatat că cititorul este tentat să sincronizeze viteza de derulare a filmului interior cu timpul în care citeşte descrierea sa. Un proces natural care, atunci când imersiunea în imaginar este profundă, poate duce la ignorarea unor detalii sau chiar la realizarea unor conexiuni arbitrare între secvenţe, totul pentru a păstra constant ritmul ansamblului. Scriitorul poate să se conformeze acestei percepţii sau să folosească tehnici prin care să altereze în mod subtil ritmul naraţiunii.

Iată un exemplu de acţiune în timp real:

„Corson se aruncă înainte, prin fumul gros. Bărbatul îşi lepădase pistoalele şi se străduia să-şi scoată sabia. De data asta Corson fu mai rapid decât el. Sărind peste masa răsturnată, îi trase un picior în ficat şi, aproape în acelaşi timp, îl izbi cu antebraţul în tâmplă. Nu prea tare. Nu voia să-l ucidă. Bărbatul se prăbuşi, cu mâinile încleştate pe pântece."

Observăm cum, prin folosirea unor propoziţii scurte, actul citirii este sincronizat în timp cu derularea firească a acţiunii. Introducerea unor explicaţii sau a dialogului interior poate fi o soluţie bună de a controla ritmul. În pasajul de mai sus, propoziţiile subliniate fac exact asta. Creează un moment de suspans, dar şi de răgaz necesar înainte de încheierea acţiunii.

În exemplul următor, folosirea unor fraze mai lungi nu afectează impresia de timp real:

„Poneiul necheză, călăreţul alunecă din şa, se rostogoli şi rupse ramurile mai subţiri. În clipa următoare, ceva mare şi negru spulberă omătul şi crengile rupte. Cel de-al treilea şi al patrulea călăreţ nu reuşiră să se oprească la timp sau să-şi întoarcă poneii şi nimeriră direct în braţele ursului mânios, trezit din somnul lui de iarnă în ropot de copite!"

Este important de subliniat că redarea unui eveniment rapid nu înseamnă neapărat folosirea cu zgârcenie a cuvintelor. Imaginile se construiesc din detalii, iar acţiunile au nevoie de motivaţii şi reacţii. Redarea detaliată a mişcărilor poate fi chiar spectaculoasă

deoarece creează acel efect de derulare cu încetinitorul care-i permite cititorului să perceapă toate amănuntele mişcărilor, amănunte care altfel ar trece neobservate. Alternarea momentelor intense cu pasaje mai lente este utilă şi pentru că părţile rapide vor părea mai rapide prin contrast, iar cele lente pot crea aşteptare şi tensiune, pregătind o nouă secvenţă rapidă.

Iată un alt exemplu de acţiune rapidă:

> *Numărând în gând silabele celuilalt până la douăzeci şi unu, Iordan smuci vâsla dintr-o dată, scuturând barca şi făcându-l pe bărbat să se agaţe pentru echilibru de margine, pocnindu-l peste braţe cu o arcuire în care îşi pusese toată forţa (1). După doar o clipă, o lovitură fugară a lemnului ascuţit îi reteză carotida şi aşa, apucându-şi gâtul sângerând cu mâinile, fără să poată scoate vreun sunet, se cufundă în apă printr-un un văl stacojiu de culoare (2). Doar flinta rămase, purtându-şi ameninţătoare semnele (3). Gâfâind de efort şi cu fiecare din centimetru al cărnii arzându-l, Iordan suflă ger în uralele nomazilor (4).*

Ritmul acestui pasaj este aproape perfect. Fluenţa acţiunii se împiedică într-o singură problemă şi anume confuzia în ce priveşte persoana despre care e vorba în fraza (2). Avem impresia că cel rănit este personajul principal, Iordan, ceea ce nu e logic, însă în final lucrurile se clarifică. Din nou câteva explicaţii bine intercalate, cele de la începutul frazei (4), au efect de reglare a vitezei filmului interior.

Fluenţa şi continuitatea

Vorbim de fluenţă atunci când secvenţele de film interior se construiesc aproape singure, în mod firesc, fără ca cititorul să conştientizeze procesul prin care imaginaţia aduce împreună forme şi culori într-o curgere cursivă şi limpede. Adăugăm al doilea termen, continuitatea, înţeleasă ca ordonare a secvenţelor într-un mod coerent în scopul păstrării firului logic al naraţiunii. Fluenţa şi continuitatea sunt obiective dificil de atins în literatură pentru că, spre deosebirea de construcţia unor imagini statice, este necesară o bună cunoaştere a limbajului cinematografic şi nu mulţi scriitori sunt dispuşi să facă efortul de a-l înţelege.

Iată câteva exemple.

> *„Luă fierăstrăul de oase în mâna dreapta şi un scalpel cu lama ceva mai lungă în stânga (1). Sări din maşină alergând în întâmpinarea adversarei (2). Spera s-o intimideze măcar o secundă ca să uite de eventuale arme de foc (3). Aparent reuşi, dar nu miza prea mult pe succes imediat (4). Femeia scoase de la spate două lame ce păreau mai curând cuţite mari de bucătărie (5). Iar unul începuse deja să zboare spre el (6). Se feri şi schimbă direcţia (7). Renunţă la atacul frontal şi sări prin gardul viu, într-un loc pe care-l ştia (8).”*

În acest pasaj, introducerea unor informaţii în momente nepotrivite şi ordonarea incorectă a anumitor mişcări afectează filmul interior prin estomparea senzaţiei de timp real. Momentul de pregătire (1) este urmat de începutul unei acţiuni rapide (2), pe care frazele (3), (4) şi (5) o încetinesc vizibil. În (6) scriitorul încearcă să accelereze ritmul, însă expresia „*începuse să*” are efect contrar deoarece nu face decât să reia începutul acţiunii aflate deja în derulare. Ritmul rapid imprimat în (7) este din nou încetinit în mod inutil de prima propoziţie a lui (8).

Să vedem următorul exemplu:

> *„Extraterestrul ridică o mână şi întinse un deget lung în aer (1). Ochii i se închiseră la culoare, ca atunci când fata încercase să-i atingă colierul (2). Cei doi întoarseră capetele în direcţia arătată de el (3). Băiatului îi trecu prin inimă acelaşi fior ca atunci când zombiul îl apucase de braţ (4).”*

Ritmul este mult mai lent decât în exemplul anterior însă, în final, ne dăm seama că am asistat totuşi la o acţiune rapidă. Extraterestrul încearcă să-i avertizeze pe copii asupra unui pericol iminent. Acţiunea pare lentă din mai multe motive. În fraza (1) acţiunea de arătare este încetinită prin folosirea a două mişcări în loc de una. Mai departe, fraza (2) întrerupe înlănţuirea firească dintre (1) şi (3), care ar fi creat o mişcare continuă. Iar în (4) reacţia instinctivă a băiatului este mult estompată prin introducerea unei comparaţii care trimite la o acţiune anterioară. Rezultatul este un „fior” mai mult povestit decât simţit.

Ultimul exemplu încearcă să ilustreze o altă problemă:

> *Simţea asfaltul sub copite, apoi drumul pe care gonea se modifică într-un mod greu de definit: nu mai era orizontal, ci urca spre cer, la început într-o pantă redusă, apoi din ce în ce mai abrupt, după care redeveni orizontal (1). La început, Cal alergase prin beznă (pentru că oraşul nu era luminat nici un pic), dar după ce calea sa redevenise orizontală îşi dădu seama că fugea pe un soi de drum invizibil, de parcă ar fi galopat prin văzduh (2).*

De multe ori întâlnim în povestiri începuturi de paragrafe cu acţiune rapidă, alcătuind un film în timp real, pentru ca apoi ritmul să se poticnească într-o explicaţie lungă, o descriere sau o amintire. Aşa se întâmplă în pasajul de mai sus, unde ritmul din (1) nu-şi mai găseşte continuitatea în (2). Revenirea la începutul acţiunii şi repetarea ideii de „orizontal” încearcă probabil să sugereze o acţiune de durată, dar consecinţa este întreruperea fluenţei filmului interior.

Webografie

http://www.creative-writing-courses.co.uk/pages/library.html

http://www.novel-software.com/writingsoftwareresourcesarticles.aspx

http://www.creative-writing-solutions.com/creative-writing-articles.html

http://changingminds.org/disciplines/storytelling/telling_stories/telling_stories.htm

http://www.be-a-better-writer.com/creative-writing-tips.html